National Library
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

National Library
Bibliothèque Nationale
AUG 28 1978
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Nr. 62 (2505) XXVII aastakäik — Teisipäeval, 22. augustil 1978 — Tuesday, August 22, 1978 — Üksiknumbri hind 40 centi

Killamängude bruto tulu oli 6907 dollarit

Kassa ülejääk kavatsetakse jätta järgmiste pidustuste korraldamiseks

Toronto killamängude peakomitee „järelkaja" leidis aset 17. augustil Tiiu Tralmani kodus, kuhu oli kogunenud 20 K-mängude esindajat. Koosoleku avas peakomitee esimees Robert Kreem, tänades kõiki nimepidi, kelle panus võimaldas K-mängude head kordaminekut, eriliselt esile tõstes K-mängude eeskujulikke külalisjuhte Ella Kunglat ja Tiiu Tralmani. Killamängud jäädvustati kohalike TV jaamade poolt filmile, millest on palutud ka koopia valmistada eestlastele. Samuti on üritusest toonud kirjelduse ja fotosid kohalik ajaleht „The Examiner". Kodumaale ulatusid K-mängude sündmused Ameerika Hääle ja Radio Liberty kaudu.

Esimeest tänas Egbert Runge tema leidlikkuse ja vastupidavuse eest, mis tõi meie rahva ette esmakordselt meie maakondade omapära ja sisendas noortes huvi meie kultuuripärandi vastu.

Arutati K-mängude positiivseid ja negatiivseid aspekte ja esitati mõtteid kuidas tulevikus paremini teha.

Leiti, et õhtune kava oli natuke pikk ja praktiliste töökäte puudus suur. Noorte lõbutsemine parkimisplatsil ei leidnud head vastukaja ja maakondade etendusi oli „näitelava" piiratuse tõttu võimatu kõikidel näha. Killamängude tuleviku suhtes soovitas R. Kreem mõtelda Killapeole kevadise üldlaulupeo raames kusagil kinnises ruumis Torontos ja

kutsus kõiki, kes on oma panuse andnud Killamängudele tema suvituskohta „Oma Saarele" pikal nädalalõpul suvitama.

Edasi esitas Jüri Ramjalg esialgse rahalise aruande, mis tekitas elavat mõttevahetust, mida selle rahaga peale hakata. Esitati mitmeid rahajagamise variatsioone, kuid lõpuks jäeti otsustamine siiski juhatusele.

Pileteid müüdi 1445 ja bruto sissetulek oli $6907, millest on veel kassas $3300.

Otsustati annetada Jõekääru Suvekodule $300. Wintariost on veel loota $3000 toetus. Enamuse arvamine oli, et tuleks jätta rahaline reserv järgmisteks maakondlikeks kokkutulekuteks.

12. augustil toimus Devil's Elbow kaunis suusakuurordis soomepoiste tavakohane suvine kokkutulek. Päevakavas on alati olnud püstoli- ja kombineeritud võistlused. Seekord saavutasid esikohad kombineeritud võistluses Martin Reigam ja püstolilaskmises Bernhard Lõbu. Pildil esikohtadele tulnud kombineeritud võistluse rändkarikaga (püstolilaskmise auhind antakse hiljem kätte).
Foto: Vaba Eestlane

Postiteenijad ähvardavad streigiga

OTTAWA — Kanada postiteenijate ametiühingu esimees Jean-Claude Parrot mainis, et kui Kanada postivalitsus ei esita „mõistlikke" ettepanekuid postiteenijate palga- ja muude probleemide korraldamiseks, siis alustavad postiteenijad septembrikuu teisel poolel streigiga. Kanada postiminister mainib, et Kanada valitsusel puuduvad võimalused postiteenijate suurte nõudmiste rahuldamiseks ning et ta kavatseb esitada parlamendile ettepaneku, mille alusel postistreik keelustatakse.

Kroaadid vallutasid Lääne-Saksamaa konsulaadi

CHICAGO — Kaks relvastatud kroaati vallutasid möödunud neljapäeval Lääne-Saksamaa konsulaadi Chicagos, kus nad hoidsid kuut pantvangi 10 tundi ja vabastasid nad siis tingimusteta. Kroaadid nõudsid, et Lääne-Saksamaa valitsus loobub Lääne-Saksamaal vangistatud kroaadi Stepjan Bilandzic'i väljaandmisest Titole. Jugoslaavia valitsus süüdistab Bilandzicit ühe Jugoslaavia diplomaadi mõrvamises. Bilandzic on Kroaatia Rahva Vastupanuliikumise juht ning tema ja ta pooldajate eesmärgiks on vabastada Kroaatia kommunistliku Jugoslaavit ülemvalitsuse alt. Kui sakslased Bilandzic'i Jugoslaaviale välja annavad, siis ähvardab teda seal surmanuhtlus.

Metsaülikooli 12. kursus alustas tegevust

Ilusad ilmad ja koostööline meeleolu Kotkajärvel

Kotkajärvel algas möödunud laupäeval Metsaülikooli 12. kursus, mille avas Metsaülikooli juhataja dr. V. Soots piduliku õhtusöögi lauas. Dr. V. Soots tervitas üle saja liikmelist Metsaülikooli peret ja tegi ideoloogilise kokkuvõtte möödunud aastate kursustest. Sissejuhatavas osas esinesid sõnavõttudega ka Metsaülikooli korravalvur O. Müllerbeck ja Helge Kurm, kes andis ülevaate kursuse programmist.

Esimene loeng samal õhtul oli dr. Vootele Vaskalt, kes kõneles teemal „Tammsaare ja tema mõte", andes ülevaate meie suurima *kirjaniku filosoofilistest* tõekspidamistest.

Pühapäeval oli esimeseks loenguks dr. Ilse Lehiste ettekanne „Eesti keele murded". Loengu teemal jatkuvad vestlused igal õhtul toimuvates huviringides.

Teise loenguna kõneles dr. Heino Susi huvitaval teemal „Iseseisvuse võitluspäevilt ehk lahus marssida ja koos lüüa".

Sellele järgnes Heino Jõe joonistega rikkalikult illustreeritud ettekanne teemal „Eesti ehted". Kava kohaselt moodustatakse eesti ehete valmistamiseks ka vastav huviring.

Pühapäeva õhtul toimus Metsakirikus omapärane kontsert, kus esinesid Mart Laanemäe oboel ja Leelo Valdsaar flöödil. Nende *omapäraste muusikariistade helid* tekitasid Metsakiriku vaikuses kõigile osavõtjaile omapärase harda meeleolu.

Kontsertosale täienduseks luges dr. V. Soots Uku Masingu luulet. Pühapäevane tegevus lõppes lõkkeõhtuga.

Metsaülikoolis on kogusummas 102 õpetajat ja lektorit, kelledele liitub veel köögi- ja muu personal, millega kogu Metsaülikooli 12. kursuse pere tõuseb 115 isikule. Kaugemateks osavõtjateks on lektorid kirjanikud Helga ja dr. Enn Nõu ja kursusest osavõtja Jaan Akker Rootsist. Ühendriikide lääneranniкult Kaliforniast on saabunud dr. Rein ja dr. Mare Taagepera ja Vancouverist Mart Laanemäe.

Portlandi Eesti Selts Ühendriikide lääneranniкul on niivõrd vaimustatud Metsaülikooli tööst, et ta on saatnud kohale viis õpilast seltsi kulul.

Metsaülikool alustas oma tööd päikesepaistelise ilmaga ja korraldajad loodavad et head ilmad kestavad kogu käesoleva nädala. Õppetöös ja vastastikusel läbikäimisel valitseb erakorraline koostööline ja üksmeelne meeleolu, mis on üheks olulisemaks seekordse kursuse igakülgse õnnestumise eelduseks.

Rodeesia terroristid hävitavad mõõdukaid musti

Kommunistid tahavad iga hinna eest võimule tulla

SALISBURY — Rodeesias opereerivatel mustadel terroristidel, kelle juhid kavatsevad Rodeesias rakendada kommunistlikku riigikorda, on välja kujundatud oma kindel võitlustaktika ja -strateegia, mille eesmärgiks on hävitada kõik mõõdukate vaadetega mustade juhid, nende kaastöölised ja nõuandjad. Mustad kommunistid, kes opereerivad Mosambiigist ja Zambiast N. Liidu ja Kuuba toetusel, on teadlikud, et valgete rezhiim ei jää Rodeesias nagu-nii püsima ja seetõttu ei ole nende võitluste raskuspunkt suunatud valgete vaid kommunistidega konkureerivate demokraatilike vaadetega mustade vastu.

Rodeesias on moodustatud praegu teatavasti mustadest ja valgetest üleminekuaja koalitsioonivalitsus, kes teeb ettevalmistusi, et võimu eeloleval aastavahetusel üle anda valgetelt mustadele. See üleminekuaja valitsus, mille koosseisu kuuluvad kolm mõõdukate vaadetega mustade juhti — piiskop Abel Muzorewa, kirikuõpetaja Ndabaningi Sithole ja pealik Jeremiah Chirau —

on pidevalt mustade terroristide märklauaks ning viimase kolme kuu jooksul on bandiidid mõrvanud 49 mõõdukate mustade juhi abilist ja lähemat kaastöölist.

Mõrvariteks on olnud erilise väljaõppe saanud löökrühmad, kes kuuluvad kommunistlikult häälestatud Patriootilise Frondi juhtide Joshua Nkomo ja Robert Mugabe üksustesse. Rodeesia luureandmete põhjal on viimasel Mosambiigist Rodeesiasse saadetud 1200 uut partisani-terroristi, kes kuuluvad peamiselt Mugabe üksuste koosseisu.

Kogusummas opereerib vastavate kalkulatsioonide põhjal Rodeesias praegu 7800 musta terroristi, kes laiendavad pidevalt oma operatsioone.

Kuna terroristid on koondanud oma tähelepanu mõõdukate mustade juhtide vastu, siis on juhtide elud alati hädaohus ning neid ümbritsevad pidevalt suured ja hästirelvastatud julgeolekupolitseinike üksused. Antud olukorras tundub arusaamatuna, et Ühendriigid ja Inglismaa taotlevad ikka veel Rodeesias kõigi mustade parteide ja gruppide, kaasaarvatud kommunistlikud terroristid, konverentsi, et ühiselt arutada võimu ülekandmist valgetelt mustadele ja teha selleks koordineeritud ettevalmistusi.

Kanada kokkuhoiupoliitika

Riigi väljaminekuid kärbitakse 2,5 miljardi dollari võrra

OTTAWA — Kanada vara-ameti president Robert Andras tegi teatavaks, et valitsus kavatseb vastavalt peaminister Trudeau äsja peetud televisioonikõnele kärpida riigi väljaminekuid 2,5 miljardi dollari võrra. Kärpimisele tulevad väljaminekud vähemtähtsatele aladele, kuid kõrvuti sellega on ette nähtud ka riigiteenijate kohtade vähendamine 5000 koha ulatuses.

Robert Andras nentis, et kärpimiste tulemusena ei kannata veteranid, vanad ja vaesed. Samuti ei võeta riigikulude vähendamisel raha otseselt inimeste taskust, kuna see tooks kaasa ostujõu vähenemise, mis omakorda ei ühtu valitsuse majanduselu stimuleerimise poliitikaga.

Riigi väljaminekute kärpimine hõlmab ligemale 100 programmi ning riigiteenijate arvu vähendamine toimub peamiselt Ottawas ja selle piirkonnas.

Robert Andras tõi kärpimiste kohta ka mõningaid näiteid. Näiteks vähendatakse kaitseministeeriumi väljaminekuid 150 miljoni, Canadian International Development Agency kulusid 133 miljoni ja CBC väljaminekuid 71 miljoni võrra. Välisministeeriumi väljaminekuid on võimalik kärpida mõningate kohtade ärakaotamisega ning teatud programmide likvideerimisega 6,5 miljoni dollari võrra.

Kuid samal ajal kaotatakse ära ka sellised kontroversiaalsed väljaminekud nagu boonuste maksmine kaks-keelsetele riigiametnikele, mis neelas aastas 35 miljonit dollarit ja keeltekursuste korraldamine, milles oli ette nähtud 12,5 miljonit dollarit.

„Võimlemisharjutused ausammastega"

Mõni aasta tagasi pääsis omaste juurde läände kodumaal okupatsiooniraskused ja katsumised läbi teinud mees. Ta on nüüd juba kõrges eas ja teeb kokkuvõtteid oma elukogemustest ning läbielamistest. Tal oli kaasas mõningaid märkmeid ja suurte teadmistega mäluarhiiv, mida ta nüüd uuesti on hakanud paberile panema. Ühe lühema töö tema tehtud tähelepanekuist on „Vaba Eestlane" saanud avaldamiseks oma veergudel lootusega, et need pakuvad huvi laiemale lugejaskonnale, kui pildid võõrastele Eestis püstitatud ausammaste saatustest, mis pole seni jäänud püsima.

Rohkem juute pääseb N. Liidust välja

GENF — Juutide emigratsioon N. Liidust suurenes märgatavalt käesoleva aasta esimesel poolel. Shveitsis asuv Committee for European Migration'i andmel lahkus jaanuarist kuni juunini N. Liidust 11.500 juuti, missugune arv on 60% suurem, kui oli möödunud aastal samas ajavahemikus. Enamus juutidest läksid Ameerika Ühendriikidesse ja Iisraeli.

Kuninganna nõus oma uue osaga

OTTAWA — Kanada föderaalvalitsuse minister Marc Lalonde, kelle ülesandeks on föderaalvalitsuse ja provintsivalitsuste vaheliste suhete korraldamine, tegi teatavaks, et kuninganna Elizabeth on nõustunud temale antud staatusega Kanada föderaalvalitsuse poolt koostatud uue põhiseaduse eelnõus. Föderaalvalitsuse kava kohaselt jääb Inglismaa kuninganna Elizabeth edasi Kanada kuningannaks, kuid Ottawas asuvale kuningannat esindavale kindralkubernerile omistatakse põhiseaduse kohaselt kõik riigipeale kuuluvad võimupiirid kui kuninganna ei viibi Kanadas. Kuninganna teadaandega on Kanada föderaalvalitsuse uue põhiseaduse kavandist kõrvaldatud plahvatusohtlik aine, kuna Kanada konservatiivsed anglosakside ringkonnad hakkasid Trudeaud ja föderaalvalitsust süüdistama monarhia vastases kampaanias.

Mao lesk kohtu alla

TOKIO — Mao Tse-tungi lesk Chiang Ching ja teised kolm, kes kuuluvad „nelja kommunisti gruppi", kes tahtsid pärast Mao surma võimu üle võtta, on antud kohtu alla. Selline informatsioon on saabunud Hiinast tulnud jaapani turistide kaudu. Chiang Chingi ja ta kaaslasi süüdistatakse võimu ülevõtmise katse pärast Hiina kommunistlikus parteis septembris 1976, mis siiski ebaõnnestus, kuna esimeseks sekretäriks sai praegu parteijuhiks olev Hua Kuo-feng. Kuid ka siis jätkasid need neli rünnakuid Hua rezhiimi vastu, mis põhjustas tuhandeid ohvreid. Sellega on selgunud ka seni kinnitamata olnud kuuldused, et Hua võimu ülevõtmine ei toimunud mitte ilma verevalamiseta ja vägivallata.

Carter kardab uut sõda

Camp Davidis toimuvad Iisraeli—Egiptuse läbirääkimised olulise tähtsusega

WASHINGTON — Ühendriikide president Carter mainis, et kui eelolevad läbirääkimised Camp Davidis Egiptuse, Iisraeli ja Ühendriikide vahel soovitud tulemusi ei anna, siis võib see esile kutsuda uue sõja. Carter võttis Washingtonis toimunud pressikonverentsil ka omaks, et kui see nõupidamine lõpeb fiaskoga, siis kahjustab see ka teda poliitiliselt.

Presidendi kalkulatsioonide kohaselt ei saavutata Camp Davidis lõplikku kokkulepet Kesk-Idas rahu saavutamiseks kuid rahule on võimalik seal alused luua. Carteri arvates soovivad Egiptuse president Sadat ja Iisraeli peaminister Begin tõsiselt rahu,

kuid neile tuleb anda võimalusi oma lahkarvamiste leevendamiseks ja kokkulepete saavutamiseks.

Presidendile oli kahtlemata külmaks dushiks Iisraeli teadaanne, et Iisraeli valitsus jatkab kahe juudi asula ehitamist okupeeritud Jordani jõe läänekaldal, mida araablased peavad oma maaalaks.

Iisraeli valitsuse ringkondadest mainitakse, et nende asulate rajamise otsustas valitsus juba möödunud jaanuaris

ning tegelikult ei ole see uus üritus vaid juba varem otsustatud ja alustatud algatus.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

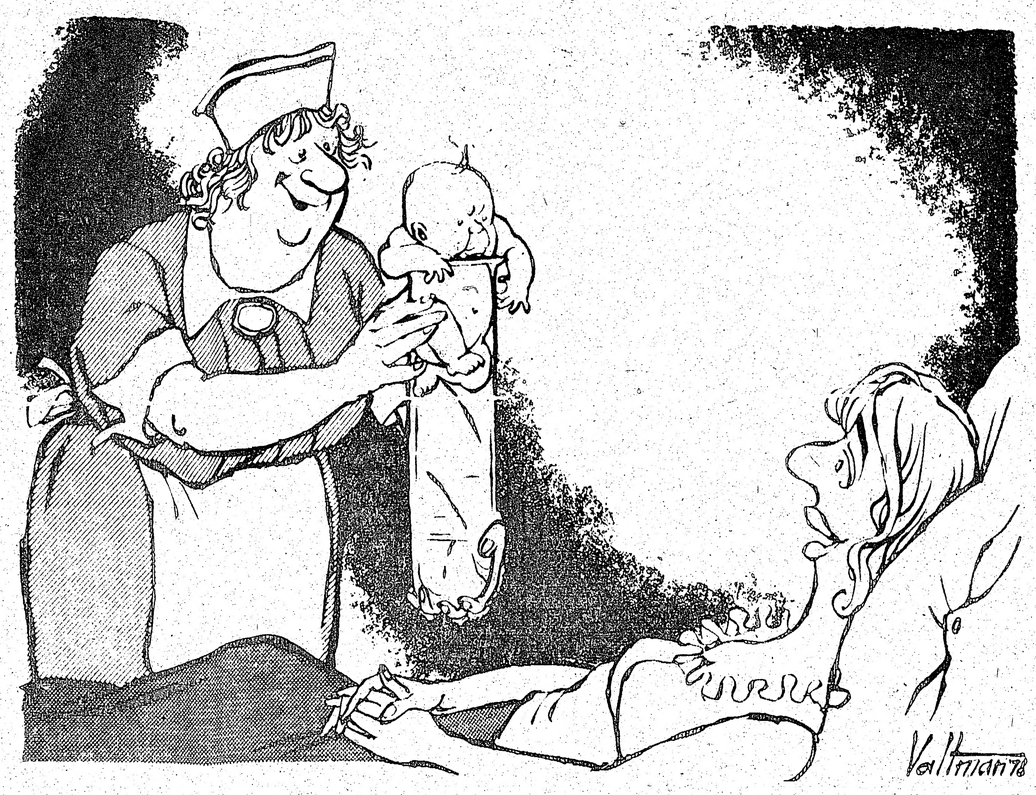

Kunstliku sigitamise ajastul. Haiglaõde: „See on teie oma laps."

Uue põhiseaduse rajamisel

Vaielused Kanada põhiseaduse muutmise üle meenutavad seda vana tuntud lugu värskelt tõrvatud katusele lennanud linnust, kes tõmbas noka lahti kuid siis jäi saba kinni ja kui tal õnnestus saba lahti tõmmata, siis jäi nokk kinni. Kanada põhiseaduse muutmise plaanid käivad sama rada — kui ühte probleemi suudetakse kuidagi lahendada, siis kerkib ootamatult esile mõni teine probleem ning arhailine Kanada koloniaalstaatuse ajal koostatud põhiseadus, mis vajaks juba ammu revideerimist ja muutmist, on jäänud endises olekus muutmatul kujul puhkama Inglismaa parlamenti.

Kanada praegune peaminister Trudeau on teinud oma kümne aastase ametisoleku ajal mitu katset Kanada põhiseaduse muutmiseks ja ajakohastamiseks, kuid need katsed on kõik ebaõnnestunud peamiselt provintsivalitsuste vastuseisu tõttu, kes kardavad uue põhiseaduse rakendamisel föderaalvalitsuse võimupiiride suurenemist ja provintsivalitsuste iseseisvuste kärpimist. Selles võitluses keskvalitsuse vastu on eriti agar olnud Quebeci provintsivalitsus, kes on pressinud endale üha suuremaid võimupiire selle asemel, et mõningaid oma funktsioone loovutada keskvalitsusele.

Peaminister Trudeau esitas hiljuti uue programmi Kanada põhiseaduse muutmiseks, kus oli muu hulgas ette nähtud ka Kanada senati ümberorganiseerimine pensioneeritud poliitikute kodust kindlate ülesannetega ja võimupiiridega rahvaesinduseks ning Kanada kindralkubernerile riigipea positsiooni andmiseks, väljaarvatud ainult need juhud kui kuninganna viibib Kanadas. Trudeau ettepaneku kohaselt tuleks senat ümber nimetada House of Federationiks ning uue rahvaesinduse pooled liikmed nimetada föderaalvalitsuse ja pooled provintsivalitsuste poolt vastavalt viimastel valimistel parteidele antud häälte arvule.

Kanada provintside peaministrid lükkasid äsja Reginas peetud konverentsil Trudeau ettepaneku kategooriliselt tagasi, kusjuures tagasilükkamise põhjused ei olnud mitte ainult sisulised vaid ka vormilised. Provintside peaministrid leidsid vormilisi probleeme käsitades, et keskvalitsusel ei ole õigust ilma provintse diskuteerimata esitada oma ettepanekuid Kanada põhiseaduse muutmiseks. Sisulises osas lükati tagasi Trudeau senati ümberorganiseerimise kavad ning kindralkuberneri võimupiiride suurendamise plaanide kohta kommenteeriti, et Trudeau taotleb sellega kuninganna Kanadast väljalülitamist ja monarhia likvideerimist.

Seal siis ongi see tõrvatud katusele lennanud põhiseaduse lind! Provintside peaministrite ühisest deklaratsioonist võib järeldada, et provintsid nõuavad endile uue põhiseaduse kavandamisel kaasarääkimise õigust, mis omakorda tekitab suuri probleeme ja kummutab kogu põhiseaduse muutmise plaani, kuna raske on panna kümmet provintsivalitsust ja föderaalvalitsust ühe mütsi alla, eriti veel kui provintsid eesotsas Quebeciga nõuavad endile eriõigusi, mis veelgi lõdvendab Kanada ühtsuse hoidmise sidemeid. Uue põhiseaduse kavandi sisulises osas ei olnud provintside peaministrid rahul kindralkuberneri võimupiiride suurenemisega ning terve rida peaministreid kinnitasid, et nad toetavad monarhiat ja on vastu kindralkubernerile uue staatusel andmisele. Senati ümberkorraldamise osas leiti, et Trudeau poolt kavandatud House of Federation ei vasta provintside nõuetele ja arusaamadele ning et parlamendi teine koda peaks täies ulatuses koosnema provintside poolt nimetatud esindajatest.

Uus põhiseaduse kavand on eriti esile tõstnud Kanada monarhia küsimuse ning vaielused ja arvamised selle küsimuse ümber on kandunud suures skaalas ka ajakirjanduse veergudele. Sealjuures süüdistatakse Trudeaut, et ta on monarhia vastu. Peaminister on deklareerinud, et ta ei ole monarhia vastane, kuid ta tahab kindralkuberneri võimupiiride suurendamisega ja tema funktsioonide kindlaksmääramisega ainult legaliseerida praegust olukorda. Monarhia küsimus on eriti liikvele pannud Kanada anglosaksside ringkonnad, kes lähenevad probleemile sageli valest vaatevinklist ja tembeldavad kõik praeguse segase ja ebamäärase Kanada monarhia kritiseerijad monarhia ja kuninganna vastasteks. Tegelikult peavad need kritiseerijad praegust kummalist olukorda, kus Inglismaa kuninganna on ka Kanada kuninganna, ebaloogiliseks koloniaalperioodi jäänuseks ning kui Kanadas tõesti pooldatakse monarhiat, siis peaks Ottawas olema oma Kanada kuningas või kuninganna.

Trudeau senised ebaõnnestunud katsed põhiseaduse muutmiseks, moderniseerimiseks, ajakohastamiseks ja Inglismaalt äratoomiseks näitavad, et Kanadas võitlevad omavahel üksteisele armukadedad tugevad jõud, kellede vahel on võimatu saavutada kõiki rahuldavaid kokkuleppeid. Süsisel tuleb selle küsimuse arutamiseks kokku uus provintside peaministrite konverents, kuid ka seal on väljavaated positiivsete tulemuste ja kokkulepete saavutamiseks väikesed, eriti veel praegu, kus Quebeci separatistlik valitsus ajab Kanadast lahkulöömise poliitikat. Praktiliselt on ainsaks võimaluseks põhiseaduse muutmise läbiviimine teostada föderaalvalitsuse ja föderaalse parlamendi eestvõttel, kelle otsused peaks kinnitama rahvahääletus. See menetlusviis ei meeldi ilmselt provintsidele ning noka lahti tõmmanud uue põhiseaduse lind jääb sügisel toimuval konverentsil kõigi eelduste kohaselt sabapidi kinni.

K. A.

Kui Ida-Euroopa raputas Stalini ahelaid

Endine Jugoslaavia diplomaat paljastab Moskva sisemist võimumängu

BELGRAD — Nõukogude rahva juhid olid hirmunud ja jälgisid pingsalt sündmusi Ida-Euroopas pärast Stalini surma. Kui Poola hakkas lõdvendama sidemeid, sattusid venelased paanikasse. Ja kui Ungaris puhkes mäss 1956, olid venelased peatud. Kreml küsis nõu Hiinalt, kes leidis, et ainus lahendus on sõjaline interventsioon neisse riikidesse. Seda olukorda paljastas hiljuti ilmunud Jugoslaavia endise tippdiplomaadi Veljko Micunovici memuaarteos, mis tänavu aasta esimesel veerandil venelasi eriti vihastas. Raamat kujunes oma suurusele, 530 lk. ja hinnale, ca 20 dollarit vaatamata bestselleriks, mille esimene trükk 10.000 müüdi kiiresti läbi ja alustati teise trüki väljaandmisega.

62-aastane Micunovic on praegu pensionil ja elab Belgradis. Teda peetakse üheks parimaks Jugoslaavia diplomaadiks, kes töötas kahel korral Moskvas ja oli vaheajal Washingtonis.

Oma raamatus Micunovic annab veidi sensatsioonilise pildi N. Liidu kõrgete juhtide mõtteist ja tegevusest mitmel kriitilisel ja tähtsal ning pingelisel ajastal.

Micunovicil olid eriti lähedased suhted selleaegse parteijuhi Nikita Hrushtshoviga, keda ta vahetevahel kohtas igal päeval.

Aastail 1956—58 ei plahvatanud üksnes Ungari rahvas ülestõusuks, mille N. Liidu sõjaväeüksused lämmatasid pärast 24 tundi kestnud Brioni nõupidamist, vaid ka Wladyslaw Gomulka tuli uuesti võimule Poolas. Edasi toimus tolmiku Georgi Malenkovi, Lazar Kaganovitshi ja Vjatsheslav Molotovi kõrvaldamine ning internatsionaalsete kommunistlike parteide konverents Moskvas 1957, millest võttis osa ka Hiina juht Mao Tse-tung.

Jugoslaaviale tähendas see ajajärk esimesi aastaid, mil suhted Moskvaga olid normaalsed selle järel kui Tito ja Stalin aastal 1948 tülli läksid. Neil aastail süvenes uuesti suhete halvenemine, kuna Jugoslaavia pidas kangekaelselt oma iseseisvamast joonest kinni.

Stalini surm 1953 tõi kaasa vähehaaval de-staliniseerimise, stalinistliku riigihoone lammutamise nii N. Liidus kui ka teistes sotsialistlikes mades.

Hrushtshovi salajane kõne Stalinist 20. parteikonverentsil 1956 oli algus sellele protsessile, nagu ka sündmused samal sügisel Poolas ja Ungaris mis ei arenenud Moskvale meeldivas suunas.

Juba 1956. a. juulis, jutustab Micunovic oma raamatus, avaldas Hrushtshov oma muret neis maades areneva olukorra pärast. Salajasel lõunasöögil, millest võtsid osa kõikide Ida-Euroopa sotsialistlike riikide esindajad, rääkisid venelased „kontrrevolutsionist" Poolas. Nad kahtlustasid, et läänériigid on selle taga, katsudes selle abil idarühma riike hajutada.

Venelased olid hirmunud, jätkab Micunovic, nad võisid rääkida ja mõelda küll de-staliniseerimisest N. Liidus, aga mitte satelliitriikides. Mõned arvasid, et jugoslaavlased on süüdi Poola sündmustes, kuna jugoslaavlased olid nõudnud omale iseseisvamat liini, nad olid võidelnud selle eest ja kaudselt julgustanud ka teisi sama teed minema.

Mitmes idagrupi riigis olid samad Stalini-aegsed inimesed juhipositsioonil.

Inimesed ei sallinud seda, väites, et stalinistid ja mitte-stalinistid ei tohi koos välitseda, mispärast on vaja uusi juhte.

Albaania, Bulgaaria, aga ka Ungari parteijuht Matias Rakosi olid opositsioonis de-staliniseerimisele, kuid selle järel kui N. Liidu kommunistliku partei presiidiumi ehk nüüdne poliitbüroo liige Mihail Suslov külastas Budapesti, seletas Hrushtshov Micunovicile, et Rakosi otsustab siiski oma kohale jääda. Hrushtshov kurtis ka, et endine peaminister Imre Nagy oli jäetud Ungari kommunistlikust parteist väljaspoole. Hiljem sama Nagy juhtis ungarlased mässule N. Liidu vastu ja hiljem hukati.

Venelased arvasid 1956. a. sügisel, et Rakosi ei tohtinud enam jäädа oma kohale ja ta tuli eemaldada Erncit Geröni teelt, sellegi peale vaatamata et ta Stalini ajal oli olnud tihedais sidemeis diktatuuriga.

Sama aasta oktoobris kerkis endine Poola partei juht ja mõned aastad vanglas istunud Wladyslaw Gomulka tagasi oma võimupositsioonile. N. Liidu partei juhatus sattus paanikasse Poola sündmuste tõttu ja katsus seda tõkestada, kuna Gomulka võimule tulek polnud N. Liidu soovide kohane.

Ungaris oli samuti Nagy tulnud tagasi võimule ja nimetati peaministriks. Selles sündmuste arengu faasis Hrushtshov ja Malenkov saabusid Brionisse, Jugoslaavias. Ilm oli väga halb kui N. Liidu parteijuht Nikita Hrushtshov ja peaministri abi Georgi Malenkov jõudsid 2. novembri õhtul 1956. a. väiksel kahemootorilisel lennukil Pulasse, Jugoslaavia rannikulinna. Malenkov oli nii haige lennusõidul, et pidi lamama kogu aja. Laevasõit Pulast Brioni saarele üle tormitseva Aadria mere tegi N. Liidu juhid lisaks veel merehaigeiks. Sellest hoolimata alustati nõupidamist parajasti käimas oleva Ungari rahva ülestõusu küsimuste arutlemiseks.

Nõupidamisest võtsid osa Jugoslaavia president Josip Broz Tito, presidendi abi Edvard Kardelj, Aleksander Rancovic ja Jugoslaavia Moskva suursaadik, nüüdne raamatu autor Veljko Micunovic.

Kokku võtsid nõupidamisest osa neli jugoslaavlast ja kaks venelast. Koosolekul ei olnud tõlke, keegi ei protokollinud seda ega tarvitatud helilindistajat. Autor arvab, et selle koosoleku protokollist saanuks huvitavaim dokument, mis jugoslaavlaste ja venelaste vahel peetud koosolekul kunagi on tehtud.

Koosoleku alul Hrushtshov jutustas, et kõik kellelt ta nõu on küsinud Ungari asjus, on olnud samal arvamisel: sõjaline interventsioon Ungarisse on ainus lahendus.

Ungaris on käimas kontrrevolutsioon ja Nagy on vana imerialistide agent.

Sotsialistlikud riigid ei või sallida, et kapitalism tuuakse Ungarisse tagasi.

Hrushtshov ütles, et peaminister Nikolai Bulganin on kõnelenud telefoni teel Moskvast Janos Kadariga, kes on praegune parteijuht ja Ferenc Münnichiga, kes olid Budapestist põgenenud ja kes olevat nüüd teel Moskvasse. See oli tema arvates hea uudis. Olukord vahele sekkumiseks oli hea, kuna läänеriigid olid kinni Suessi kriisiga ega polnud võimelised muuks kui protesteerima N. Liidu interventsiooni vastu.

(Järgneb)

Majanduselu kommentaarid

Kanada Riigipanga laenuintressi tõsteti, nagu seda oli oodatud. Riigipanga president väitis, et intressi tõus oli tingitud vajadusest vältida Kanada valuuta väljavoolu Ühendriikidesse, kus panga intress on käesoleval aastal tunduvalt tõusnud. Riigipanga sammu eesmärgiks on siiski takistada Kanada dollari kiiret langust, mis paneb föderaalvalitsuse raskesse olukorda.

Praktiliselt on dollari langus Kanada majandusele kasulik, kuna sellega langetatakse eksportkaupade hindu. Siinjuures peab ka meeles pidama, et isegi sel juhul, kui Kanada dollar poleks langenud Ühendriikide dollari suhtes nii madalale, oleks Kanada dollar praegu palju madalam teiste välisvaluutadega võrreldes — Shveitsiga näiteks 33,9%, Jaapaniga 32,5 prots., Lääne-Saksamaaga 11,1 prots. ja Prantsusmaaga 8.4 prots. võrra.

Tundub, et Kanada Riigipanga sammud ainult aeglustavad Kanada dollari edaspidist langust, kuna riigi ja provintside eelarvete puudujäägid on palju suuremad kui seda esialgu kalkuleeriti. Tagasihoidlike arvestuste kohaselt võib oletada, et Kanada dollar langeb Ühendrilkide rahas 85 cendi piiridesse.

Kursi langusega on kaasas käinud tugev kullahinna tõus, mis kerkis hiljuti 204 dollarit untsilt. Kulla kaubandusväärtus peaks tegelikult olema üle 250 dollari untsilt, kuid selle tõusu kalkuleerimisega tuleb olla ettevaatlik. Võiks mainida, et kulla hinna tõus on olnud viimasel ajal pidev.

Kanada majanduselu tagasilöökidele vihjavad mitu asjaolu. Nii esitas peaminister hiljuti kõne, millega ta tegi täispöörde riigi senises majanduspoliitikas. See kõne ei avaldanud aga loodetud vastukõla välisriikides, mida kinnitab Kanada dollari uus madalseis. Kanada majanduselu arengule vaatavad läbi tumeda prilli ka Riigipanga ja erapankade juhid, kes kardavad, et tööpuudus, inflatsioon ja toodangu langus võivad veelgi suureneda.

Samal ajal kui Kanada kannatab välisvaluuta puudujääkide all, kavatseb valitsus anda Panamale 2 miljardi dollari suuruse krediidi, milline summa on ette nähtud maailma ühe suurema vasekaevanduse väljaarendamiseks. Teatavasti on maailma vaseturg kannatanud juba mitu aastat ületoodangu all ning Kanada vasekaevandusi on seetõttu suletud. Kui valitsus kavatseb nüüd suurt summasid anda ühe suure välisriigi vasekaevanduse väljaarendamiseks, siis on see Kanada huvide vastu ja see samm on mitmel pool esile kutsunud tugeva kriitika.

(Järg lk. 3)

Suured õlileiud Shetlandi vetes

LONDON — Kalkuleeritakse, et väga suured õlileiud on tehtud Inglismaale kuuluvalt kuid seni veel suurelt osalt uurimata ookeani osast Shetlandi saare juurest. Leid võib tähendada Inglismaale õli suhteks muretut elu paljudeks aastateks. Seni on leiust võrdlemisi vähe räägitud, kuigi juba möödunud septembris ettevaatlikult sellest teatati. Nüüd on siiski teada, et leid on palju suurem, kui alul arvati. Nüüdne teade mõjutas kohe börsi ja pani naela hinna tõusma. Puurimisi sooritasid British Petroleum ja Chevron kompaniid. Uued õliallikad asuvad umbes 79 kilomeetri kaugusel Shetlandi saartest läänes.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

26. ja 27. aug. on valvearstiks dr. M. Leesment, tel. 481-6834.

Auhindu „Koguja" laagris

Koguja II skautide laagri lõpupäeval anti välja järgmised skautlikud auhinnad.

Parim skautide all-laager — „Läänemaa". Parim eesti keele rääkija — Peeter Kivioja (Kanada). Skautlikum skaut — Arno Puntsel (USA). Kõige abivalmim skaut — Mihkel Sadul (Kanada). Kõige sõbralikum skaut — Mart Põld (Rootsi). Eeskujulikum noor juht — Hillar Puskar (USA).

N.-skm. Leo Roometsa mälestuskarikas tublimale noorele skautjuhile USA Eesti Sk.-malevast anti Karl Siilile N.Y. Eeskujulikumaks salgaks sk. all-laagris osutus „Rebase" salk, mis koosnes Lakewoodi skautidest, salga juht Toomas Karu.

Parim van.-skautide all-laager — „Virumaa". Parim eesti keele rääkija v.-skaut — Lembit Tork (Kanada). Skautlikumaks vanemskaudiks otsustati tunnustada Erik Must ja Harry Tuul. Abivalmim van.-skaut — Steven Tael Kaliforniast. Sõbralikum van.-skaut Ilmar Karro (Rootsi).

Valiti USA Akadeemiliste Naiste Seltsi asepresidendiks

Ameerika Akadeemiliste Naiste Selts (American Association of University Women) New Jerseys valis aastapeakoosolekul juhatuse kaheks aastaks. Maimu Seepere Yllo, kes on aastaid olnud aktiivne seltsi tegevuses, valiti esimeseks asepresidendiks N.J. osariigi osakonnas.

AAUW on ülemaaline organisatsioon, osakondadega igas osariigis. Liikmeskonna koguarv on 180.000, neist New Jerseys elab 7000 liiget. Esimese asepresidendi ülesandeks on tegevuskava, mis seisab kultuuriliste ja sotsialsete ürituste arendamises, koostamine ja läbiviimine.

Maimu Seepere-Yllo töötab keemikuna (Research Associate) E. I. DuPonte de Nemours firmas 1950. aastast. Ta alustas õpinguid Tallinna Tehnika Ülikoolis ja lõpetas keemikuna Saksamaal Hamburgi ülikooli.

VES

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Majanduselu kommentaarid

(Algus lk. 2)

Mõningalt poolt väidetakse, et Kanada majanduspoliitikale tuleb läheneda ja seda tuleb vaadelda eelolevate föderaalvalimiste seisukohast, mis mõningate oletuste kohaselt toimuvad eeloleval sügisel. See majanduspoliitika taotleb valijate meelitamist ja mõjutamist, kusjuures aga kahjuks riigi majanduselu väljaarendamine pikemas perspektiivis tunduvalt kannatab.

Börs on pidevalt tõusnud, vaatamata hädaohu signaalide sagenemisele. Uue hoiatusena on selgunud, et börsi laenud Ühendriikides on tunduvalt kasvanud ning et seda olukorda võib hakata juba võrdlema 1929. aasta olukorraga. Laenusuhete suurenemine on alati ennustanud börsi langust ning laenude suhe ei ole kaua aega olnud nii suur kui nüüd.

K. M.

Juulikuul toimus Toronto Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi kalapüügi võistlus. Pildil arvukas võistlusest osavõtjate pere pärast päeval toimunud tegevust, mil söödi P. Kunstimehe valmistatud sööki ja maitsti kapakalja ning jutustati minevikus tehtud „suurtegudest ja püüdmata jäänud hiiglastest". Pildil vasakult I. Sambla, H. Kask, J. Liikanen, J. Käis, E. Sooäär, Ü. Villmäe, H. Suurna, E. Harilaid, V. Pirson, R. Liikanen, A. Lukk ja H. Riko, seisab P. Kunstimees.

Foto: Tommy Tomson

Tallinna olümpiaehitused - üleliiduline lööktöö

Kommunistlikke noori Siberist Tallinna — eesti noored saadetakse Siberisse

STOKHOLM (T) — Olümpia purjeregati ehitused Tallinna-Pirital on kuulutatud üleliiduliseks komsomoli lööktöö objektideks, samuti nagu Baikal-Amuuri raudtee (BAM) rajamine. Komsomoli organisatsioonid on kohustatud sinna saatma noori töölisi — parimaid ja hakkajamaid, nagu on nõue. Tahtjaid on rohkem kui saab vastu võtta, öeldakse.

Siberisse raudtee ehitusele minnakse „pikka rubla" teenima. Seal lisandub põhipalgale nn. vööndikoefitsient, töö liikuva iseloomu eest makstakse lisatasu 40% ja kauemini olijail tõuseb põhipalk iga aastaga 10%. Eestist lähetati sinna järjekordne rühm 20. juunil, sest „Kitshera ootab", nagu *Noorte Hääl*" teatas, lisades selgituseks, et Kitshera raudteejaama ja asula (3000—4000 elanikule) ehitamine „on usaldatud meie vabariigile", s.t. noortele lööktöölistele Eestist.

Kas ka Tallinna-Piritale lööktööle tulnud poisid-tüdrukud saavad kõrgendatud tasu, sellest pole avalikult kirjutatud,

küll aga on teada, et Baltimaadel, soveti keeles „meie lääs", on suur külgetõmbejõud.

Esimesed komnoored-lööktöölisedsed jõudsid Tallinna juba mineva aasta mäntsis. See grupp tuli Stalingradist (nüüd Volgogradiks ümbernimetatud). Sestpeale on neid järjest juurde tulnud ja nüüd töötab Olümpia-regati ehitustandril komnoori Azerbaizhanist, Kirgiisiast, Dagestanist, Armeeniast, ka Astrahani oblastist ja mujalt, kirjutas viimati eesti komsomoli venekeelne leht „Molodjozh Estonii".

„Nad on tulnud halli Baltimere kaldale romantikat otsima", ütleb leht ja jutustab Nikolajevskist (linn Amuuri ääres) tulnud telefonist Nina Ivankovast, „kes ka leidis seda". Temast sai poliitinformaator, ühiselamu nõukogu liige, ta astus Tallinna ehitustrusti „Tallinstroi" komsomoliorganisatsiooni ja võeti nüüd parteisse, teatab vene leht Nina „romantikast".

Samast loeme veel, et noorte lööktööliste jaoks on sisustatud ühiselamud, kuhu nad on paigutatud mitte rahvuste järgi, vaid läbisegi, moodustades nõnda „internatsionaalsed kollektiivid".

Ühiselamute sisustamisega olnud oma raskused, kuid viimaks saadud mööbel — kapid lauad-toolid-taburetid Valgevenest, kus mööblivabriku töölised ohverdanud olümpiaadile oma pühapäevad.

Kõik, mis Tallinnas olümpiaregati puhuks ehitatakse ja kohendatakse, tehakse nõukogude kombe kohaselt võistluse korras. Ka lööktöö Pirital. Peale spordihoonete kompleksi kuuluvad olümpiatööde hulka veel raadio ja televisiooni sideseadmed, uus lennujaam, spordihall, supelranna väljaehitamine, olümpiamagistraal, ka vanalinna restaureerimise kiirendamine.

Tallinnas pole veel valminud tööstushoone Fin-klassi purjejahtide ehitamiseks, milleks Tallinn loa sai.

Appi kutsuti „Kirovi" kalurikolhoosi ehitusbrigaad.

Vanalinna restaureerimisel olid suvel abiks vanemate klasside kooliõpilased. See oli „Operatsioon kodulinn". Kutsekoolide õpilased olid abiks ehitustöölistele. Õhutamiseks seati sisse pronksist rinnamärk neile, kes oma vabast ajast töötab olümpia-regati kasuks 25 tundi.

Võistlusi ja „ülevaatusi" on käigus mitmet laadi. Üks võistlustesari on: „Õigus teenindada olümpiakülalisi". Olümpiast osavõtjate ja külaliste teenindamine on antud komnoorte kätte.

Tallinna ajalehed, eesotsas KP Keskkomitee ja valitsusvõimu venekeelse häälekandjaga „Sovetskaja Estonia", on suve läbi toonud pikemaid ja lühemaid teateid olümpiaregati ettevalmistustest, mainides ka mõningaid kitsaskohti, kuid esialgu väga tagasihoidlikult.

Kui on olnud kriitikat, siis enamasti nende tööstusettevõtete arvel, mis peavad ehitusmaterjale andma.

Tallinnas teatati, et olümpiamängude ajaks Moskvas (1980) ilmub Nõukogude Eestis 45 triükist „maailma paljude rahvaste keeltes: teatmeteoseid, albume, broshüüre ja raamatuid, mis tutvustavad meie vabariiki ja selle pealinna".

Kirjastus „Perioodika" annab välja sarja broshüüre rahvamajandusest, teadusest, kultuurist, haridusest, tervishoiust ja nimekamatest inimestest.

Eesti, vene ja inglise keeles ilmub „40 aastat Nõukogude Eesti".

Uudistoodete hulgas öeldi olevat ka Tallinna juht.

Osa neist olevat juba ilmunud, kuid siia pole neid veel jõudnud. Varem Tallinnast tulnud võõrkeelsete sellelaadiliste trükiste järgi võib aga oletada, mis vaimus ja laadis needki on koostatud.

NÜÜD ON AEG
korraldada reservatsioone soodsate hindadega
HAWAII'SSE, MUJALE LÕUNASSE JA CRUISE'DELE
AINO KAING
TEL.: 757-5080

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

N. Liidu salajased seadused

Läänemaailmas on olnud kaua teada, et N. Liidus esineb terve rida salajasi seadusi, mis on valitsusele liiga piinlikud avaldamiseks. Hiljuti saabus läände salajane seadus „usklike kultuste" vastu Ukrainas ja Uzbekistanis. Võib oletada, et sarnased seadused kehtivad igas osariigis.

Ukraina seadusekogus on lehekülgedel 221—228 ära toodud salajane seadus, milline pärineb 1963. aastast. Seadus koosneb 601-st reast, millised jagunevad kolme ossa:

100 rida kirikute õigustest ja riigi kohustustest kirikute vastu.

93 rida erapooletut teksti.

408 rida kirikute kohustustest riigi vastu, keelde ja määrusi kirikute sulgemise ja koguduste likvideerimise kohta.

Slaavi misjoni ajakiri „Ljus i öster" (Valgus Idas) avaldab lootust, et ükski tulevane kirikusaadik läänest ei nõustuks ainult avaliku kirikuseaduse lugemisega.

EPL

Säilitame oma kunstiväärtused
EESTI KUNSTIDE KESKUSE
KUNSTIHOONES
Annetused ja pärandused fondi on TULUMAKSUVABAD

Vajatakse vilunud
MÜÜJANNAT
H. ROONEEM'S BAKERY
Tel. 366-3619

Coca-Cola vodka vastu

Lääne kapitalistide ja ida kommunistide majanduslik koostöö

Charles Levinson on kirjutanud raamatu „Vodka-Cola", milles autor analüüsib tänapäeva ida-lääne majandusliku koostöö aluseid ja nähtusi, mil on suur osa praeguses pingevähendamises ida ja lääne vahel.

Lääne multinatsionaalsed ettevõtted ja suurpangad on 70-ndatel aastatel tunginud idariikide majandusse. Lepingute arv ühisproduktsiooni alal on tõusnud kuue aastaga 300-lt 3000-le. Suuri läänefirmasid meelitavad itta madalad tootmiskulud,

kuna töötasud on idas väiksed ja tööturg rahulik (streigid on ju keelatud).

Sotsialistlikes maades valitseb pidev majanduskriis. Seal ei teostata kuigi palju uuendusi, kuna puudub kapital investeerimiseks. Idariigid vajavad multinatsionaalsete ettevõtete oskusi ja lääne pankade kapitali. 1977. a. olid idariikide võlad läänele 60 miljardi dollarit, need kasvavad iga aastaga 10 miljardi võrra.

Koostööst võtavad peale muu osa multinatsionaalsed firmad, suurpangad, maffia, Vatikan, itaalia ja prantsuse komparteid ja N. Liit koos teiste idariikidega.

Läänemaised arenevad iseseisvatest majanduslikest üksusteks nende majanduslike ettevõtmiste areenideks.

Üks näide on Itaalia, kelle autohiiglane Fiat ehitab ida vabrikuid ja annab krediite. Saadud tulusid ei investeerita Itaalias vaid Shveitsis asuvate kontode kaudu rahvusvahelisel kapitaliturul. Itaalia kompartei importeerib odavat liha idast ja müüb seda kallilt Itaalias — mis kahjustab Itaalia põllumajandust.

Taolise tegevuse tõttu kasvab tööpuudus läänes. Ettevõtetel on kergem võidelda nõuetega, kus tahetakse saada paremat töömiljööd ja keeldu kardetavate ainete vastu — nad kolivad tootmise itta, kus neid nõudeid ei esitata.

Multinatsionaalsete ettevõtete struktuur oma kindla alluvusega ja keske juhtimisega on väga sarnane idariikide poliitilise struktuuriga.

Idariikidele meeldivad läänekapitalistid äripartneritena — nad on stabiilsed ja usaldatavad.

Läänemaised poliitilised juhtkonnad selle vastu on palju vähem stabiilsed idariikide poliitikute meelest. Lääne kapitalistid pole pealegi põrmugi huvitatud inimõigustest idas.

Levinson hoiatab, et taoline koostöö võib kahjustada läänemaailma. Koostöö toimub ettevõtete ja idariikide valitsuste soovide kohaselt, tegemist pole rahvastevahelise koostööga. Kommunistid teevad küll propagandat multinatsionaalsete ettevõtete vastu ,aga see propaganda on silmakirjalik. Läänes asuvad ettevõtted on „tööliste kurnajad", aga Berliini müürist ida pool on samad ettevõtted „uue kommunismi tehnoloogilised arhitektid".

Tegemist pole muidugi mitte teadliku konspiratsiooniga, arengut mõjutab vajd ettevõtete ja kommunistlike rezhiimide huvide kokkulangemine.

Taoline koostöö pole iseendast mingi garantii sõja vastu.

Raamatu autori järgi on see, mida tänapäeval tihti nimetatakse kapitalismi kriisiks, osaliselt idariikide ja rahvusvahelise kapitali koostöö tulemus.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... sünjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saatn ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....

ARMAST VENDA JA ONU

AUGUST TILT'i

sündinud 9. augustil 1908 Saaremaal
surnud 12. augustil 1978 Inglismaal

mälestavad leinas

ÕDE ja ÕETÜTRED perekondadega
VEND abikaasaga
VENNAPOEG abikaasaga
Torontos
VEND abikaasaga Rootsis

Looja elupuude vilus
näed sa Jeesust taeva ilus —
oh, kui õnnis oled siis!

SÜGAVAS LEINAS MÄLESTAME ARMAST

ÅKE HULTQUIST'i

sündinud 24. juunil 1923 Rootsis
surnud 8. augustil 1978 USA-s

leinavad
ABIKAASA
POJAD
ÄMM
ABIKAASA ÕDE ja ÕEMEES

Puhka rahus!

ARMAST SÕPRA

LEONID KOSENKRANIUS't

mälestavad kurbuses

MAI ja HARRY RAUDVEE

KALLIST SUGULAST

MIHKEL VARIK'ut

mälestab leinas

VOLDEMAR VARIK

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ööl 489-8902

FINLAND PAVILION
QUEEN ELISABETH BLDG. CNE
16. augustist kuni 4. septembrini

SUUR VALIK SOOME PRODUKTE
NÄITEKS:
ORNAMENTAALSED AKNAKATTED j.m.

THE LAPLAND SHOP
ARTS, CRAFTS, HOBBIES Bldg. CNE
16. augustist kuni 4. septembrini

TE-RI PRODUCTS LTD.
2338 Danforth Ave.
Tel. 421-2115
3340 Yonge St.
Tel. 483-1293
Avatakse pärast CNE d

31 rahvuse esindajad „Kirik hädas" konverentsil

Kiriku olukorra kohta Eestis andis ülevaate Erik Thomson

STOKHOLM — „Kirik hädas" — sellenimeline kongress peeti tänavu juba 28. korda Königsteini „Kohtumiste majas" Frankfurti lähedal Lääne-Saksamaal. Kongressist võttis osa ka EELK peapiiskop K. Veem.

Kongressi avas Hildesheimi piiskop Heinrich Maria Janssen, kes ühtlasi hooldab põgenikke katoliku kiriku ülesandel.

Kongress kestis neli päeva. Sellest võttis osa kuni 500 inimest 31 rahvusest. Külaliste tervitamine avamisel andis esimese ülevaate kongressi kaalukusest, avarusest ja ka uudistevahendajate huvist.

Silma torkas päevade vältel ka noorte rohkearvuline osavõtt.

Kolme eriala professori referaadid selgitasid kiriku arusaamisi väärtustest, inimõigustest ning usuvabaduse ja riigivõimu vahekordadest. Akadeemilist käsitlust täiendasid elulähedased ülevaated kirikute olukorrast idabloki maadel, N. Liidu Aasia aladel ja isegi Hiinas.

Eesti kohta ettekantud kokkuvõtte oli asjatundlikult koostanud publitsist Erik Thomson. See loeti ette koos andmetega Lätist. Hommikused ja õhtused jumalateenistused andsid osavõtjatele elamuse ja aimu tõsiasjast, et tegelikult on Kristuse kirik üks.

Kohtumised ja uued tutvused moodustavad konverentsidel ja kongressidel küllaltki tähtsa osa tegevusest. Elmar Reisenberg, eestlaste huvide esindaja Lääne-Saksamaal, võttis kongressist osa 15. aastat järjestikku.

EELK peapiiskop Konrad Veem ühes abikaasa Mariaga said aukülalistele pühendatud tähelepanu osalisteks.

Paljudest osavõtjatest nimetatagu veel mgr. dr. Casimiro Rucs, kes on lätlaste ja eestlaste esindajaks Vatikani juures, ja dr. Peter J. Babris, kelle teos „Silent Churches" (Vaikivad kirikud) ilmus alles äsja Ühendriikides. Meeldivaks sündmuseks kujunes selle teose üleandmine autori poolt peapiiskop Veemile — sellega avaldati peapiiskopile tunnustust tema esinemiste eest Nairobi konverentsil. Raamatus leidub ka tsitaat peapiiskopi sõnavõtust.

Samuti Königsteinis asuva Institutum Balticumi külastamine oli eriti huvitav. Asutuse tänavu ilmunud 17. aastaraamat sisaldab ka peapiiskop Veemi esildise Kirikute Maailma Nõukogude aastast 1976.

Kongressil võeti vastu usuvabadust, inimõigusi ning kristlike tagakiusamist kommunistlikel maadel puudutav resolutsioon.

Selles juhiti tähelepanu nähetele, et totalitaarsetes riikides keelatakse riigivõimu kuritarvitamisega sageli usuvabadus kas täielikult või see lubatakse ainult osaliselt.

Resolutsioonis nõuti, et inimestel tuleb võimaldada takistamatult „teatada teineteisele tõest, mille nad on leidnud".

Kongress nõudis oma resolutsioonis, et kirikul peab olema õigus heategevaks ja muuks sotsiaalseks tööks. Samuti nõuti aktiivsete kristlike tagakiusamise lõpetamist.

Resolutsioonis nõuti veel, et kui põgenikud nõuavad demokraatlikele maadele saabudes asüülõigust, siis tuleks ka usulised põhjused sel puhul võtta senisest suuremal määral arvesse.

Naised julgevad olla usklikud

„Nõukogude Naine" (märts) on pühendanud terve lehekülje teemale „religioon ja naine", Villi Ehatamme sulest. Too okupeeritud Eesti ateist targutab ms.:

„Meie maa tööliste ja teenistujate üldarvust on 51% naised, kõrg- ja keskharidust omavatest spetsialistidest aga koguni 59%. Kadinud on kunagine alavääršustunne ja surutus. Asemele on tulnud usk oma jõusse, usk tulevikku, mis täielikult sõltub iga inimese enda võimetest ja tahtest. Seda kõike mõistes on enamik naisi löönud lahku religioonist. Kuid olemasolevatest usklikest on ikkagi 70–80% naised. Enamik neist on mingil põhjusel jäänud eemale töökollektiivist, piirdudes vaid koguduse tegevuse kitsa ringiga, enamik neist ei püüa ka tõsta oma haridustaset, kultuuriüritustest hoitakse eemale. Seejuures on paljudel usklikel ka religioonist üsna ebamäärane ettekujutus. Kirikus käiakse ja jumalat palutakse harjumuse ning usklikelt vanematelt saadud kasvatuse mõjul.

Jah, kuigi religiooni sotsiaalsed juured sotsialistlikus ühiskonnas kõrvaldatud, juhtis juba V. I. Lenin tähelepanu ka religiooni psühholoogilistele juurtele: negatiivsed emotsioonid, jõuetusetunne, egoism, pettumused isiklikus elus. Neid tegureid esineb ka sotsialistlikus ühikonnas ning nad avaldavad mõju nõrgema tahtejõuga inimestele. Kui elus ei ole kõik korda läinud ja muremõtete ülesaamiseks ei jätku mehisust, siis kirikutegelased varmad oma illusoorset lohutust pakkuma. Emotsionaalsema vastuvõtlikkuse tõttu leiab religioosne maailmakäsitlus suhteliselt kergemini poolehoidu naiste hulgas." Vaesed nõukogude naised, keda manitsetakse kirikust peletamiseks psühholoogiaga — alaväärsuskompleksi hirmutamisega.

EPL

Vaba Eestlases MÜÜGIL

Märt Raud
„KONSTANTIN PÄTS"
174 lk — eluloolisi andmeid koos fotodega
Hind $18.—, saatekulu $1.—

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich,
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853.
kantseleis, telefon 921-9417.

Järgmine jumalateenistus on pühapäeval, 3. sept. kell 1.30 p.

Pärast suvekuid jätkuvad jumalateenistused igal 1., 2. ja 5. pühapäeval kell 1.30.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis, telefon 921-9417.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja H. Söderholm
177 Blantyre Ave., Scarboro,
Ont. M1N 2R6. Tel. 691-3184.

Pühap., 27. aug. kell 3 p.l. MISJONIKOOSOLEK. Kõnelevad misjonärid Maj-Britt ja Walter Kimbergid Lõuna-Aafrikast. Soololauluga esineb Vilma Krabi. Issanda surma mälestamine.

Teisip., 29. aug. kell 7 õ. MISJONIÕHTU valguspiltidega, kõnelevad Kimbergid.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 27. aug. JUMALATEENISTUS kell 6 õ.

Pühap., 3. sept. JUMALATEENISTUS kell 11 homm.

Õpetaja kõnetunnid algavad uuesti septembri kuus teisip. ja neljap. 6—8 õ. kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3—3.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 27. aug. JUMALATEENISTUSED kell 11 homm. ja kell 6 õ. Muusika.

Loeng perekonnalõhede psühholoogiast

Professor Olaf Millert Minnesotast esineb Tartu Instituudis loenguga kolmapäeval, 30. augustil kell 7.30 õhtul teemal „Karid eksiilperekondlikus elus". Arutusele tulevad sellised küsimused nagu väärtuste kriis, põlvkondade vahelised konfliktid, kohanemisraskused mitmerahvuslikus ühiskonnas, uimastusained j.t. nähted käesolevas ajajärgus.

Dr. Millerit on üks meie keskmise põlve psühholooge, kes koolipoisina lahkus Eestist. Ta õppis kolm aastat Erlangenis, Saksamaal psühholoogiat, filosoofiat ja ajalugu. Lõpetas ülikooli Ühendriikides 1950. a., magistreerus järgmisel aastal. Edasi töötas Minnesota ülikoolis, sai stipendiumi ja õppeülesande Harvardi Ülikooli, kus doktoreerus sotsiaalpsühholoogias, isiksuse teooria erialal. Selle jäele siirdus tagasi Minneapolis'se kus on praeguseni St. Olaf's College'is professoriks. Vahepeal, 1956/66 oli dr. Millert Tamperes, Soomes, Fulbright'i külalisprofessorina, Strassburgis uurimistööl jne. Ta on avaldanud ligi tosin teaduslikku tööd. Torontosse tõi teda koos abikaasaga Metsaülikool ja sellele järgnev suurem, umbes 5.000 osavõtjaga, psühholoogide konverents Torontos.

E. A.

Õhupallil üle Atlandi

PARIIS — Kolm ameeriklast sooritasid ajaloolise reisi, ületades esimeste inimestena õhupallil teekonna üle Atlandi ookeani. Õhupall startis Ühendriikide rannikult, Maine osariigist, reedel 11. augustil ja maandus Pariisi lähedal Normandias möödunud neljapäeval, 17. augustil. Pikk teekond kestis 137 tundi 18 minutit ning õhulaevnikud püstitasid ka uue distantsi rekordi õhupallidele, jättes selja taha 3233 miili. Endine rekord 2740 miili kuulus ameeriklasele Ed Yost'ile ja oli püstitatud 1974. aastal. Ajaloolise sõidu tegid kaasa 48-aastane Ben Abruzzo, 44-aastane Max Anderson ja 31-aastane Larry Newman, kes kõik on pärit New Mexico osariigist Albuquerque linnast. Samad mehed üritasid juba möödunud aastal õhupallil Atlandi ületamist kuid olid sunnitud Atlandi lähedal merre laskuma.

See oli 17 katse Atlandi ületamiseks õhupalliga. Kõik eelmised üritused on ebaõnnestunud ja nõudnud ohvriks kuus meest ja ühe naise.

Wintario võidud

17. augustil peetud Wintario loterii loosimisel langesid viis 100.000-dollarilist peavõitu pileteile nr. 20065 seerias 28, nr. 82012 seeria 20, nr. 28531 seeria 11, nr. 23310 seeria 27 ja nr. 67053 seeria 26.

Karpov võitis kaks pooleliolevat partiid

BAGUIO, Filipiinid — Maailma malemeistri turniiril võitis maailmameister Anatoli Karpov kaks pooleliolevat partiid ja juhib maailmameistrimatshi tagajärjega 3:1. Maailmameistriks tuleb võistleja, kes esimesena saavutab kuus võitu. Asjatundjad arvavad, et kahe poolelioleva partii kaotamine oli suureks psühholoogiliseks tagasilöögiks väljakutsujale Viktor Kortshnoile.

Sadat külastab Trudeaud

OTTAWA — Egiptuse president Anwar Sadat võib soovikorral tuleval kuul, pärast kohtumist USA presidendi Jimmy Carteriga ja Iisraeli peaministri Menachem Beginiga, külastada Kanada peaministrit P. Trudeau'd. Kutse Sadatile on antud edasi, ütles Egiptuse saadik Ottawas Hassan Fahmy, kuid Kairost pole veel vastust saadud.

Elsa Maasik 70

70 a. sünnipäeva tähistas okup. Eestis ooperilaulja Elsa Maasik, pärit Vastseliinast. Lõpetanud 1927 Võrus gümnaasiumi ja siis Tallinnas Konservatooriumi, alustas ta lavatööd Pärnu Endlas. 1936 sai ta Viinis rahvusvahelisel lauluvõistlusel II j. diplomi. Pärnust kutsuti ta Vanemuise ooperisse, 1939 käis ta õppereisil Berliinis, Pariisis ja Roomas. 1942. a. kuulus ta Estoniasse, kus ta koos Martin Tarasega esinenud 2 aastat. Ta oli hiljem Tallinnas ped. instituudi õppejõud.

Uus luuletuskogu Arved Viirlaidilt

Südasuvel jõudis Torontosse Arved Viirlaidi uus luuletuskogu „Käsikäes". Peeter Sepa tugevais värvides koomiksribalise kaanepildiga 98. lk. värsiraamatus on tsüklid „Jutuvillased", „Koera poisi lood", „Figuraalfilosoofia", „Varjude tandril" ja „Napperidu". Äsjailmunud värsikogu on A. Viirlaidi viies.

Pühapäeval, 23. juulil toimus New Yorgi sadamasuus asuva Vabadussamba juures suurem koosolek Ikestatud Rahvaste Nädala lõppemise puhul. Seal peetud kõnedes meenutati ka hiljuti Venes kohtu poolt vangi mõistetud dissidente Shtsaranskit ja Ginsburgi. Kõne lõppedes pöördus koneleja poole kohalviibinud eestlane A. Künnapuu, meenutades temale leedulasest dissidenti Viktor Petkust, kellele määrati palju suurem karistus kui eelmärgitud kahele dissidendile. Samuti on karistatud rida ukrainlasi jne., keda pidanuks ka nimetama. Kõneleja vabandas, et tal polevat aega kõikide dissidentide nimede esitamiseks.

Stagnatsi

Kirjanikepaa

Igal suvelõ Tartu Instituut le huviliste ring esimene toimus pealkirjaks oli lise ümber.

Pärast lühikest di sekretäri dr. E. alustas esimesena öeldes et ta on alla praeguse ehk konna proosakirja loomingu. Ta ütle mus kui saaks va 20—30-ndates a tulihingelisi kirjan ei ole. Vaatluse 1930-ndais aastai janikud kellest Einar Sanden on Enn Nõu 1933, 1934, Elina Toona Roos 1940.

Referent nen loos tuleb es lainete kaupa.

Meie väljaspool duslik hooaeg o maale jõudmist, kult oli jalad ndate, 50-ndate tate alguses oli janduse õitseaeg endised kodumaa nikud ja noored, tul algasid. 60-n

Noorteki

Kokkuvõte

Rootsis as korraldatud ki he lasteraamat hedamalt kui osast, jättes se

Eestlastel on töökus, visadus, servatiivsus. Ra kohast on see t lasknud meid ü liises elada. Aga kultuuriideede seisukohast seis uudsetele ideede tu. Igal on oma keelatud vanaa töid lugeda.

Kuid peame sest seistes s korratakse va

Selletõttu pea kes on kasvanu nas, edasi anc elu. Juba praeg ja noorte vahel et vanad on ig nende asemel r tänapäevaseid davaid teoseid. täna tulnud noo likule sündmus on sellelaadilisi osavõtjad 60—8

Sellepärast kaasa haarata aegset pakku

Argu vanad pa jutatakse midag ei huvita. Pära maani „Kass s nadas kisa: „M saanud, ta oli Olen ikka see Kui ma ei olek kirjutaks.

Mis teha nei lapsed, kes s Kuidas neid pa Eesti vastu? Tu noortekirjandus keeleoskuseta e kultuurivaramu eestlasteks ilm

Lastekirjandu nii tähtis, et ja kultuuriorg vad selle pun ma.

Kui väiksemail mõned raamat olukord on kog neid raamatuid Just sel ajal o jas ja tahab t probleemidest. ühtiki raamatut

Vaadates väl jaantud raama

onverentsil

son

28. korda König-tis osa ka EELK

võeti vastu usuva-õigusi ning kristlike kommunistlikel utav resolutsioon.

i tähelepanu nähete-talitaarsetes riikides riigivõimu kuritarvi-geli usuvabadus kas õi see lubatakse ai-elt.

s nõuti, et inimestel dada takistamatult eteisele tõest, mille ud".

óudis oma resolutsi-kul peab olema õigus ja muuks sotsiaal-Samuti nõuti aktiiv-tagakiusamise lõpe-

nis nõuti veel, et kui suavad demokraatli-saabudes asüülõi-eks ka usulised põh-nul võtta senisest äral arvesse.

võitis kaks evat partiid

Filipiinid — Maailma turniiril võitis maail-natoli Karpov kaks partiid ja juhib trimatshi tagajärjega meistriks tuleb võist-nesena saavutab kuus ndjad arvavad, et ka-va partii kaotamine sühholoogiliseks taga-äljakutsujale Viktor

ilastab d

— Egiptuse president võib soovikorral tule-ärast kohtumist USA Jimmy Carteriga ja ministri Menachem lastada Kanada pea-Trudeau'd. Kutse Sa-d edasi, ütles Egiptu-awas Hassan Fahmy, pole veel vastust saa-

asik 70

ipäeva tähistas okup. laulja Elsa Maasik, inast. Lõpetanud 1927 asiumi ja siis Tallin-atooriumi, alustas ta nu Endlas. 1936 sai ahvusvahelisel laulu-j. diplomi. Pärnust Vanemuise ooperisse, õppereisil Berliinis, omas. 1942. a. kuulus e, kus ta koos Martin nenud 2 aastat. Ta oli nas ped. instituudi õp-

etuskogu iirlaidilt

jõudis Torontosse Ar-uus luuletuskogu „Kä-ter Sepa tugevais vär-sribalise kaanepildiga raamatus on tsüklid l", „Koera poisi uraalfilosoofia", Var-' ja „Napperidu". Ärsikogu on A. Viirlaidi

---

val, 23. juulil toimus adamasuus asuva Va-juures suurem koos-ud Rahvaste Nädala uhul. Seal peetud kõ-utati ka hiljuti Venes vangi mõistetud dissi-ranskit ja Ginsburgi. des pöördus kõneleja lviibinud eestlane A. meenutades temale lee-sidenti Viktor Petkust, rati palju suurem ka-elmärgitud kahele dissi-nuti on karistatud rida ne., keda pidanuks ka Kõneleja vabandas, et ega kõikide dissidenti-esitamiseks.

Stagnatsiooni periood Välis-Eesti kirjanduses

Kirjanikepaar Helga ja Enn Nõu loeng Tartu Instituudis

Igal suvelõpul, seoses Metsaülikooliga, on Torontos viibinud läbisõidul tuntud eesti teadlasi. Tartu Instituut on nende siinolekut kasutanud oma loengute pidamiseks, et võimaldada laiemale huviliste ringile nendega tutvumist. Tänavu on see andnud võimaluse neljaks loenguks, millest esimene toimus juba enne MÜ algust kirjanikepaar Helga ja Enn Nõu ühise loenguga, mille pealkirjaks oli „Nooremate Välis-Eesti kirjanike loomingust". Loenguõhtul viibis 50 kirjandushuvilise ümber.

Pärast lühikest Tartu Instituudi sekretäri dr. E. Aruja avasõnu, alustas esimesena Helga Nõu, öeldes et ta on võtnud vaatluse alla praeguse ehk noorema põlvkonna proosakirjanikud ja nende loomingu. Ta ütles, et oleks rõõmus kui saaks vaatluse alla võtta 20—30-ndates aastates olevaid tulihingelisi kirjanikke, kuid neid ei ole. Vaatluse alla on võetud 1930-ndais aastais sündinud kirjanikud kellest Alur Reinans ja Einar Sanden on sündinud 1932, Enn Nõu 1933, Helga Nõu ise 1934, Elina Toona 1937 ja Aarand Roos 1940.

Referent nentis, et kirjandusloos tuleb esile loojagruppe lainete kaupa.

Meie väljaspoolne suur kirjanduslik hooaeg oli pärast välismaale jõudmist, kui majanduslikult oli jalad alla saadud. 40-ndate, 50-ndate ja 60-ndate aastate alguses oli eesti pagulakirjanduse õitseaeg. Siis kirjutasid endised kodumaalt tulnud kirjanikud ja noored, kes pagulasajastul algasid. 60-ndate keskel tuli stagnatsioon eesti kirjandusse. Kui mõned äratasid huvi oma esimese raamatuga, siis järgmises kahes nad leisid oma joone ja „voolavad" samas suunas edasi. Kuid nooremad lugejad hakkavad sellist kirjandust vihkama, kuna ainevald tegeles sama temaatikaga. Erootikat ei tohtinud olla, neid sündmusi võis vaid punktidega kirjeldada. Tekkis müüt eesti kirjanduse aegumisest ja seda tuli uuendada.

Seda uuendamist hakkaski teostama õhtul vaatluse all olnud põlvkond, kes tahtsid protestitundega kirjutada vanade tavade vastu.

Tekkis raskusi kirjastaja leidmisega, kuna Eesti Kirjanike Kooperatiiv lükkas need tagasi, kuna ei sobivat eesti ühiskonnale.

Helga Nõu vaatles sellesse gruppi kuuluvate naisautorite kujunemist ja nende loomingut, tuues siia vaadeldavate hulka veel Enel Melbergi, kelle seni ainus teos „Modershjärta" (Emasüda) on ilmunud rootsi keeles, kuid leidis eesti ringkondades juba ilmumisel hukkamõistu oma tõetruu pihtimuste pärast.

Enn Nõu vaatles samas generatsioonis olevaid meeskirjanikke, kes lahkudes kodumaalt olid kõik lapsed, kuid kel on oma vanemate päritolult vägagi ühtlane sotsiaalne tagapõhi. Lastena elasid nad kaasa sõjasündmusile, millest muljed ja pildid vilksatavad nende teostes kui rahvusliku identsuse tunnused.

A. Roos noorimana otsib seda identsust eesti keele kaudu. Kõik kirjutavad pagulaselu aineil.

Pärast ühist loengut järgnenud diskussioonil võtsid sõna M. Purgas, A. Tork, dr. E. Aruja, Ellen Martens ja A. Naelapea, kus eesti kirjanduse osas üsna pessimistlikke mõtteid ja kartust avaldati, kuna pole noori lugejaid ja vaadeldavale põlvkonnale järgnevaid kirjutajaid. E. Nõu ütles teatud optimismiga siiski lõpuks: „Me ei istuks täna mitte siin, kui me oleksime lootuse lõplikult kaotanud." Sellele reageeriti tugeva aplausiga.

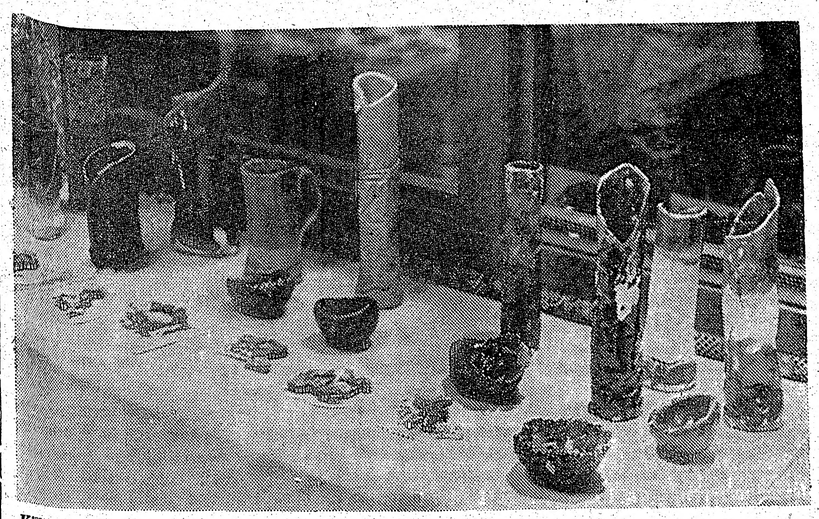

Kiiamängude puhul toimus Moonstone'is ka Jõekääru noorte käsitööde näitus. Seal oli mitmesuguseid nahatöid, kus oli kasutatud maakondade vapimotiive. Silmapaistvalt kaunid aga olid keraamilised tööd, mis pr. Holmbergi juhatusel töötanud noored olid valmistanud. Pildil vaade osale väljapanekuist. Foto: J. Säägi

Noortekirjanduse loomiseks ei tehta midagi

Kokkuvõte Helga Nõu ettekandest EKK loenguõhtul 15. augustil

Rootsis asuv eesti kirjanik Helga Nõu pidas 15. aug. Tartu College'is Eesti Kunstide Keskuse korraldatud kirjandusõhtul ettekande lastekirjandusest tuleviku perspektiivis. Kuna ta on ise kahe lasteraamatu autor ja kolme lapse ema, siis tunneb ta lastekirjandusega seotud probleeme lähedalt kui üldiselt teatakse. Toome alljärgnevalt kokkuvõtte ta ettekande lastekirjanduse osast, jättes sellest välja näitekirjanduse osa, mis väärib omaette avaldamist.

Eestlastel on ühiseks jooneks töökus, visadus, jonnakus ja konservatiivsus. Rahvuslikust seisukohast on see tugevus, mis on lasknud meid üle 30 aasta paguluses elada. Aga selle nõrkus on kultuuriideede edasiarendamise seisukohast seismajäämine, kuna uudsetele ideedele seistakse vastu. Igal on oma maitse ja pole keelatud vanaaegseid klassilisi töid lugeda.

Kuid peame otsima arengut, sest seistes stagneerutakse ja korratakse vana.

Selletõttu peame ka noortele, kes on kasvanud uues ühiskonnas, edasi andma tänapäevast elu. Juba praegu on lõhe vanade ja noorte vahel. Noored leiavad, et vanad on igavad ja otsivad nende asemel rootsi ja ameerika tänapäevaseid ühiskondi kirjeldavaid teoseid. Kui Torontos on täna tulnud noori välja kirjanduslikule sündmusele, siis Rootsis on sellelaadilisil sündmusil kõik osavõtjad 60—80 vahel.

HELGA NÕU

Sellepärast on meie kohustus kaasa haarata noori neile kaasaegset pakkudes.

Ärgu vanad pahandagu, kui kirjutatakse midagi sellist, mis neid ei huvita. Pärast mu esimest romaani „Kass sööb rohtu" oli Kanadas kisa: „Mis on Helga Nõust saanud, ta oli ometi tubli gaid?" Olen ikka see tubli gaid edasi. Kui ma ei oleks, siis ma üldse ei kirjutaks.

Mis teha neile, kes on praegu lapsed, kes sündinud võõrsil? Kuidas neid panna huvi tundma Eesti vastu? Tuleme siin laste- ja noortekirjanduse juurde. Ilma keeleoskuseta ei saa lapsed eesti kultuurivaramule ligi. Nad ei jää eestlasteks ilma keeleta.

Lastekirjandus eesti kodus on nii tähtis, et eesti rahvuslikud ja kultuuriorganisatsioonid peavad selle punkti ümber koonduma.

Kui väiksemaile lastele on veel mõned raamatud, siis teismeliste olukord on koguni katastrofaalne, neid raamatuid pole üldse olemas. Just sel ajal on noor lugemisnäljas ja tahab teada teiste noorte probleemidest. Meil ei ole praegu ühtki raamatut sel alal.

Vaadates väljaspool Eestit väljaantud raamatuid, siis neid saab lugeda ühe käe sõrmedel. Olen ise kirjutanud 2 lasteraamatut nooremaile ja lisaks on Ao Vaksi „Valge kajak"; Ristikivi kaks raamatut hakkavad juba aeguma. On veel teisi, mida lapsed vabatahtlikult lugeda ei taha ja ütlevad siis, et eesti raamat on igav. Eesti lasteraamatud tahavad olla väga õpetlikud, mis laste seisukohast pole õige.

Tuleb lastele kavalusega rahvuslikkust sisse sööta.

Torontos on ingliskeelseile raamatuile eestikeelsed tekstid peale kleebitud. See on hea vahend lasteraamatute saamiseks.

Kolmandaks võimaluseks lastekirjanduse saamisel on kodumaal ilmunud raamatud. Kui 10—15 aastat tagasi ei juletud selliseid raamatuid laste kätte anda, siis nüüd on vaade muutunud. Väiksemate laste raamatuis on poliitikat vähe, küll tuuakse esile töömoraali. Areng viimase kümne aasta jooksul on läinud sellises suunas, et kodumaisi lasteraamatuid on rohkem kasutusele võetud. Peame neid lugedes siiski kasutama oma silmanägemist ja mõistust. Tegelikult ei ole võimalik neist ühtki soovitada, kuna need on kodumaal peatselt läbi müüdud. Neid võib saada juhuslikult välismaadele saadetud kohalikes raamatukauplustes.

Kuid teismelistele on sealgi raamatute puudus. Need puuduvad, kus oleks sellist ainet kasutatud, mis vastavas eas noori huvitaks, nagu noorte suhted, kooli- peod ja esimesed armastusvahekordade tekkimised.

Nii ei saa me kodumaa raamatute abil oma olukorda parandada.

Võidakse küsida: miks meie kirjanikud ei kirjuta? Loidus? Võibolla. Selle kirjandusliigi puudust teatakse, aga ei tehta midagi. Pole midagi, mis ergutaks. Eestlastel on raha, miks ei panda raha kokku selleks, et keegi kirjutaks aastas hea noorteraamatu?

Praegu on meil pagulasnoortele raske ligi pääseda. Välismaade noorsookirjandus on hoopis uut laadi ja psühholoogilisel pinnal, kuid Rootsi ....noorsookirjandus hakkab vastu ka minu gaidisüdamele. Mul on pooleli olnud paar aastat noorteraamat sellisele vanusegrupile, kuid raske on kirjutatud raamatu kaudu tõeliselt noortele läheneda.

Ilmus nr. 102 — Sügis

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

Üksiknumber $1.50

Aastatellimine 1978. a. $6.00

5-tollised jätkudeta vihmaveerennid

ALCAN VÄRVITOONIDES

valge, pruun, must, helebeesh, metsaroheline

Varustame ISETEGIJAID vihmaveerennidega ja sinna juurdekuuluvaga

HELISTAGE

FACTORY ON WHEELS

661-3843 661-3021

Eesti raamatud Toronto suurnäitusel

Canadian National Exhibition 100 aastane

Möödunud nädalal avati Toronto suurnäitus Canadian National Exhibition ehk CNE nagu seda kõnekeeles nimetatakse. Esimesel päeval oli avajaks peaminister P. Trudeau, teisel päeval uuesti kindralkuberneri abikaasa madame Leger. Juba esimesel päeval oli külastajate arv rekordiline, mis näitab et juubelinäituse vastu on suur huvi.

Mõneti suurendas seda huvi üle Ontario järve ujumine, kus peauhinnaks oli Pepsi-Cola kompanii poolt välja pandud $25.000. Selle võitis rekordilise ajaga 25-aastane ameeriklane John Kinsella, kes 50 km distantsi läbis ajaga 13 tundi ja 49 min. Kokku oli pikamaaujujaid 9, kellest 7 lõpetasid,

kuigi lõpuosas muutis äikesetorm järve laineliseks, kus ujujail tuli ületada kuni 3 m kõrguseid laineid.

Läbides esimesel päeval näitust, ei erine see märgatavalt eelmiste aastate omast. Rõhutatuim osa on Kanada valitsuse „Our Canada" suur paviljon Automotive hoones. Selles on väljapanekuid Kanada keskvalitsuse eriosakondadest, alates põllumajandusega, liiklusega, turismiga, kommunikatsiooniga, energia, kaevandustega ja maapõuevaradega, on näited keskkonnasäilitamisest, riiklikust keskmuuseumist, sõjaväest ja politsei tööst, ning mitme teise osakonna väga huvipakkuvad väljapanekud. Need on suurepärase maitsekusega kujundatud.

Nende hulgas on ka Kanada postivalitsuse väljapanek, alates ajaloolise postkontori nurgaga mõnes kaupluses kuni tänapäevaste moodsate masinatega.

Samas töötab ka postkontor, kus müüdi filatelistlikke ümbrikke ja uusi marke, kuna postivalitsus andis sel puhul välja ka näituse 100-nda juubelipostmargi.

Eriti suur osa näitusest on lõbustustele ja meelelahutustele määratud. Moodsate vahendite kõrval on mõned karusellid ka aastanumbriga 1879, kus on praeguste automudelite asemel paaris hobused, mis nooremaile on uudsuseks ja meelitavad.

Näituse puhul on oma loterii, selle kõrval suur toiduainete loterii, kus peavõiduks on tuhandete dollarite väärtuses tasuta toiduaineid. Suures näituse hoones on vähe vaadata, seal on kirevat laadakaupa, mis ilmselt silmi seob, kuigi on näiliselt vähese väärtusega.

Intenatsionaalses hoones on kümnekonna välisriigi kaubandusagendi väljapanekud. Needki asuvad peamiselt eelmistest aastatest mällu jäänud kohtades. Suurem neist on Puna-Hiina ja mitmed Lõuna-Ameerika riigid, väiksemad väljapanekud Euroopa riikidelt, kuid neidki iseloomustavad rohkem müügilauad kui tõelist näituse otstarvet teenivad väljapanekud.

Nende keskel on N. Liit, kus eelmiste aastate eeskujul on puust mänguasju, osa neist Tartus „Salvo" tööstuses tehtud.

Välja on pandud ka kalakonserve, alkohoolseid jooke, klaastooteid, rätikuid ja neli kangast kleidiriiet. Nende kõrval on heliplaate, kus eesti omi esimesel päeval ei olnud. Muidugi on veel raamatute ja turismiosakonnad. Raamatute hulgas olid mõned eestikeelsed pildiraamatud Eestist, Pärnust, Haapsalust, Viljandist, Kohtla-Järvest ja Tallinna regattidest.

Nende kõrval „Eesti muusika ajalugu", „Eesti keele grammatika", „Rahvapärane arhitektuur" ja väiksemaid raamatuid.

Ingliskeelsete raamatute hulgas oli tänavu ilmunud A. Tammsaare „The Misadventures of the New Satan" (Põrgupõhja Uus Vanapagan) üsnagi kauni välimusega klassikute seerias.

Käsitööde ja harrastuste hoones on kunsti-, filateelia- ja numismaatika näitused, mitmesuguseid väljapanekuid käsitööde alalt. Väljapanekute kõrval on näitusel rikkalik meelelahutuslik osa heade kontsertide ja esinemistega. Lisaks kuulub näituse ajal sama piletihinna sisse ka Ontario Place'i külastamine, kus on viimasel ajal olnud rikkalik kava.

Metroo suveseminar Ojamaal

STOKHOLM — Laupäeval, 12. augustil, alustas Gotlandil, Ojamaa suvekodu ruumides, tegevust selle suve tähtsamaid eesti üritusi — Metsaülikool Rootsis, ehk lühendatult Metroo.

Metsaülikoolid tegutsevad praegu teatavasti Kanadas, Austraalias ja Rootsis. Kui Kanada metsaülikool on tegutsenud juba üle 10 aasta ja muutunud igasuviseks iseenesestmõistetavuseks, siis on Metroo tublisti hilisem ettevõte: esimene Metroo seminar korraldati 1977. a. jaanuaris.

Käesolev seminar on niisiis Metroo teine ja kestab üheksa päeva.

Üheksa päeva jooksul tulevad Metroos seekord arutusele küsimused, mille ühine nimetaja on „Määravaid tegureid eesti rahva kujunemisel". Seminari töö toimub loengute, huviringide ja arutlusgruppide vormis, kus peale faktide esitamise püütakse osavõtjais äratada kriitilisi tundmusi. Selle organiseeritud päevakava eelne, vaheline ja järgne tegevus on aga Metroos niisama oluline, sest Metrood kujundavad kõik osavõtjad.

Osavõtjaid on seminaris üle 70, ehk nii palju kui ruum ja toitlustamine üldse võimaldab.

Terve rida inimesi tuleb väljaspoolt Rootsit, Euroopa mandrilt ja Ameerikast. Loengutepidajate seas on Juta Virkmaa, Udo Tohver, Vello Salo, Alur Reinans, Hain Rebas, Walter Rand, Tõnu Parming, Alexander Loit, Ilmar Laaban, Raimond Kolk, Ülo Ignats ja mitmed teised. Kavas on ka ühepäevane bussisõit Gotlandil kirikukontserdi andmisega ning eesti filmide näitamine.

Uue algatusena on Metroo kavas Minitroo — kava lastele vanuses 7—12 aastat. Mõeldud on pakkuda umbes 10 lapsele „päris" kava seal, kus see on sobiv (näiteks muusika, film, rahvatants), või alternatiivset vanusele kohandatud tegevust. Eesmärgiks on lastele anda võimalus vanemate tegevusest osa võtta ja vanemate maailmas viibida rohkem kui tavaliselt võimalikuks peetakse täiskasvanutele määratud ürituste puhul.

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 699-5295

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

KLAVERI JA TEOORIA TUNNID alates 15. septembrist

pr. REET MARTEN-SEHR

B.A., B.Ed., B.F.A. muusikas

254 Hillsdale Ave. E (Peetri kiriku lähedal) ● Tel. 484-0495

Toimetusele saadetud kirjandus

XIII Läänerannniku Eesti Päevad 1977. EOLL ALBUM. Sisus: linnapea proklamatsioon, tervitused, Adele Unt „Me laulame", Ellen Johnson „Minu esimene laulupidu", muljeid, sport ja noorte olümpiaad, tervituskuulutusi, Mall Veer „Calgary Eesti Selts", „Eesti 'koloonia' Havais", B. Laan „Los Angeles", dr. A. Massakas „Los Angelese pensionärid", E. Moks „Eestlaskond Washingtonis", E. Past „Eestlased Victorias", E. Kalkun „... Vancouveris", kokkuvõtteid, „Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul", XIII L.E.P. aukülalised, Üleskutse eestlastele Globaalses Eestis, mag. Erna Laanemäe „Eestlased ja eesti keel Kanadas", „... Me tuleme tuhandest tuulest", T. Laanemäe „Eestluse elujõust", Varia, V. Johanson „Mõtteid ja muljeid", B. Tesnov „Kokkuvõte esimehelt", B. Laan „Küllakutse" ja lõpuks toimetaja (T. Laanemäe) järelsõna lugejaile Globaalse Eesti tuhandes tuules. Nende kokkuvõtete ja kirjutuste juurde on lisatud 120 fotot, mis kirjeldavad neid meeldejäävaid päevi.

SPORT

Spordimärkmikust

Ida-Saksamaal toimunud kergejõustikuvõistlustel saavutas tuntud lääne-saksa sportlane Karl-Heinz Riehm vasaraheites uue maailmarekordi tulemusega 80.32.

*

Itaalias peetud võistlusel hüppas itaallanna Sara Simeon naiste kõrgushüppes uue maailmarekordi tulemusega 2.01.

*

Oslos peetud võistlusel viskas Ida-Saksa sportlane Michael Wessing oda 94.22 ja inglane S. Ovett jooksis 1500 m ajaga 3.35,8.

*

Itaalia meistrivõistlustel jooksis Pietro Mennea 200 m ajaga 20,35 ja Sara Simeon hüppas kõrgust 1.95.

*

Donetskis peetud N. Liidu ja USA kümnevõistlejate võistlusel võitsid venelased 2196 punktiga. Esimeseks oli venelane A. Grebenjuk 8161, teine venelane J. Kutsenko 8041, kolmas ameeriklane F. Dixon 8034 punkti. Samal ajal Ida-Saksamaal peetud kümnevõistlejate võistlusel saavutas G. Kratschmer 8498 punktiga uue Euroopa rekordi.

*

Ameerika Ühendriikide ujumise meistrivõistlustel püstitati neli uut maailmarekordit. Neist kahega tulid toime naissportlased. T. Caulkins sai 200 m kompleksujumises aja 2.15,09 ja K. Linehan 400 m vabalt 4.07,66. Samal võistlustel meestest ujusid S. Lundquist 200 m kompleksujumises 2.04,39 ja J. Vassallo 400 m ajaga 4.23,39.

*

Moodsa viievõistluse võistlusel Moskvas tuli esikohale venelane B. Mossolov 5245 punktiga, teiseks jäi ungarlane L. Horvath 5182 p.

Spordiuudiseid kodumaalt

Tallinna lahel toimunud N. Liidu karikavõistlustel purjetamises, millest osa võtsid 19 jahti, oli esmakordselt parim Aare Kööp. Teiseks jäi vene nimega tallinlane.

*

Teistest eesti kergejõustiku tulemustest: Gennadi Organov jooksis 100 m 10,4, Avo Susi 10,6, Sergei Varkki 10,8. Meeste kettaheites saavutas Veljo Kuusemäe 55,40, jäädes sellega teisele kohale. Naistest oli kettaheites edukaim Helgi Parts tagajärjega 56.50.

*

Tbilisis N. Liidu trekisõidumeistrivõistlustel sai tallinlane Oleg Ljadov meeskondlikus jälitussõidus Nõukogude II koosseisus hõbemedali.

*

N. Liidu juunioride vibulaskemeistriks tuli Järvakandi tütarlaps Kersti Veer. Harjutuses FITA-2 kogus ta suurmeistri normi ületava 2462 silma. Kõigil üksikdistantsidel oli ta esikümne hulgas, 2x70 m saadud 598 silma on aga uus Eesti rekord.

*

Viitnal selgusid Eesti tänavused meistrid allveeorienteerumises. Esmakordselt said tshempioonitiitli Katrin Viikant 6462 punktiga ja Boris Dubrovski 6254 punktiga. Naistest olid järgmised Tiina Kompus 6421 punkti, Tiina Ruut 6122 punkti, meestest Valeri Aleksandrov 6234 p. ja Peeter Parre 5970 p.

*

Rumeenias toimus 13. Doonau rall, kus oli osavõtjaid 14 riigist. 134 meeskonna hulgas said eestlased Eero Raide — Georg Valdek 7. ja Vello Grünberg — Aarne Timusk 8. koha. 1600 kuubiksentimeetriliste klassis oldi vastavalt kolmas ja neljas.

*

Belgias, Fleurus'is peetud rahvusvahelisel vibulaskevõistlusel võistles „Dünamo" üleliidulises koondises kaasa ka Helja Tigane ja Rein Mikson. Mõlemad jäid vastavalt 1124 ja 1213 silmaga viiendaks.

*

Vibulaskmine on järjesti suurenev spordiharu. Eesti ja Leningradi vahelisel võistlusel võitis Eesti esindus 40 enamussilmaga. Naistest oli parim FITA-1 harjutuses Helja Tigane kes saavutas 1215 silma. Meestest A. Allikvee sai 1176 silmaga teise koha.

® Irma-Eve Rikka lõpetas Lakewoodi, N.J. Prep keskkooli heade tulemustega, olles teine hinnete paremuse järjekorras. Ta auhinnati võõrkeelte alal ning lõpuaktusel loeti ette tema luuletus „Teekond". Ta oli ühtlasi lõpuaktusel avakõne pidaja.

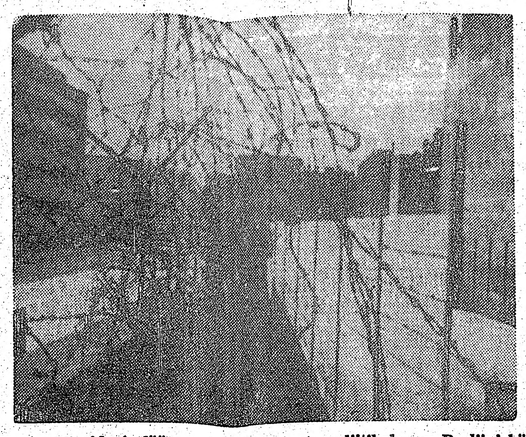

Vaatamata ida ja lääne vahelisele detente poliitikale, on Berliini hävivall jäänud püsima. Vall, mis eraldab Ida-Berliini Lääne-Berliinist on 17 aastat vana ja kommunistid kindlustavad ja täiendavad seda pidevalt.

UUDISEID KODUMAALT

Tallinna Draamateatril seisab ees välisreis Soome. Helsingis esitatakse teatri üht parimaks peetavat lavastust A. Tshehhovi „Kolme õde" Riia Noorsooteatri peanäitejuhi A. Shapiro lavastuses. Helsingi linnateatris toimuvad etendused 25.—27. augustini, igal päeval üks etendus.

*

Narva mööblivabriku töötajad olevat hooletud. Mari Mõttus ostis aprilli alguses Otepää kaubamajast mööblikomplekti „Narva-22-1A". Kodus mööblit kokku pannes selgus, et puuduvad nupud, mis kapiuste küljes käivad. Ta pöördus kohe tööstuskaupade kaubatundja poole ning 26. aprillil pandi Otepäält posti esimene kiri Narva mööblivabrikule. Sealt saadeti välja mööblinupud, mis saadi kätte 15. mail, kuid kahjuks osutusid liiga lühikesteks. Siis saadeti sobimatud tagasi ja hakati uusi ootama. Juunikuu lõpuks polnud Narvast veel uusi saabunud ja ostja kurdab, et ta ostaks need ise kauplustest, kuid seal neid ei ole müügil. Lõpuks olevat juuli alguseks siiski soovitud nupud kohale saabunud.

*

Viimasel N. Liidu partei määruses 1977. septembrikuul pöörati suurt tähelepanu kodanike abimajapidamise arendamisele. Sellejuures kavandati konkreetseid abinõusid individuaalsektori abistamiseks põllumajandussaaduste tootmisel. Nüüd saab ka individuaalne lehmapidaja oma lehma kindlustada nii kohustuslikus kui ka vabatahtlikus korras. Vastavalt vanusele on veised jaotatud gruppidesse: 6 kuust 1 aastani, 1 aastast 2 aastani, 2 aastast 4 aastani ja üle 4 aasta. Kindlustussumma kindlaksmääramisel arvestatakse iga grupi loomade keskmist eluskaalu, mis üle 4 aasta vanustel veistel praktiliselt ei tõuse. Mainitud grupi veiste maksimaalne kindlustussumma on 510 rubla, mille eest tasutakse aastas maksu 15 rubla ja 30 kopikat. Kui loomaomanik ei soovi veist vabatahtlikult kindlustada, on kohustusliku kindlustuse summa 180 rubla ja maks sellelt 5 rubla ja 40 kop. aastas. Teistel veisegruppidel on kindlustussumma ja sellest olenevalt ka maks väiksem. Hüvitust makstakse loomade eest, kes hukkus õnnetuse või haiguse läbi. Hüvitust saab ka sel juhtumil kui veterinaartöötaja nõudmisel loom hädatapeti või seoses parandamatu haigusega.

*

Miks Rapla rajooni Varbola sovhoosis on karjakasvatuse alal mahajäämust, kirjutab Rapla põllumajandusvalitsuse peazootehnik V. Kurtman. Ta ütleb, et üks olulisemaid põhjusi, mis karjakasvatuse arengut Varbola sovhoosis pidurdab, on loomakasvatuskaadri vähesus. Puudu on üks loomaarst, seemendustehnika asendaja, osa lüpsjaid ja osa karjabrigaade. Igal aastal on majand küll paar keskharidusega zootehnikut saanud, kuid need on mõne aja pärast mitmesugustel põhjustel lahkunud.

*

Kärdlas öeldakse olevat tänavad autode parkimiseks kitsaks jäänud, et elanikonna soovil otsustati veel käesoleval aastal rajada neli uut parkimisplatsi.

RAAMATUID

müügil „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Karin Saarsen — Lohengrini lal kumine	4.50	15
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	4.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepeisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	35
Leho Lumiste — Alamuse Andros — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevats päevad ja ööta ööd III	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
A. Käbin — Vaim ja muld	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20
H. Oja — Koputused eneses (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — Tunnete purdel (luuletuskogu)	2.75	25
A. Küng — Mis toimub Soomes?	14.—	50
E. Sanden — Mitme näo ja nimega	12.50	50
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—	40

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	30
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

A. KADAK

VÕIMLEMISHARJUTUSI AUSAMMASTELE

1.

Auasju on muiste tõsiselt võetud, ausõnu ettevaatlikult antud, aga ka peetud — ja ausambaid mitte igale tühjale pandud. Au kui sõna on lühikeseks kulunud ja au ise, ükskõik millises seoses või ühenduses, nõndasamuti; ka sambana, ausambana. Meie Õigekeelsuse Sõnaraamatus seisab see oma kolmes põhikäändes

au, au, au (90)

ja tuletab sedaviisi meelde selle looma häält, kelle kaela kunagine a u w o nüüd visatud. Ja tõepoolest — isegi mitmesaja puudased ausambad on nagu vorstid koera kaela visatud; lühike on neist mitmegi iga. Au, aususe ja austuse kõrvale on tulnud autustamine, aurastamine ja ausammaste ärakorjamine. Vähemasti meie võimumehed on arvanud sellega endale suurt au tegevat, et teiste au ära võtta. Meie pajubolshevikud ei jää selles kunstis moskva peabolshevikest maha sugugi. Vahest on suur autustamine neile enestelegi hirmu peale ajanud ja siis on nad hakanud röövitud au tagasi andma, aga enamasti küll aina ammu surnutele, sest surnud ei hammusta. Ja mõned saavad tagasi ainult poole au, aga teha on sellega sama vähe kui tervega.

Hans Pöögelmann seal kuski parteimaja taga ja Anvelt Tallinna õpetajatekooli ühiselamu ees kuuluks oma vahtijaile sosistanud olevat, et neid rõõmustab vähe tõsiasi, et enam ei ole ausammast sellel Suurel Tüürimehel (A. Alle sõnade järgi), kes on nende surmas süüdi. Ja kes teab kui palju see va Joosepitki kurvastada võiks, et tema ohvrite pead seisavad püsti kõrgeil pjedestaalidel, aga tema generalissimusekerel pole enam pjedstaali ega enese avaliku näitamis õigust. Kadunukesi need jandid ei huvita.

Kui järgnev lugu poleks selles mõttes õpetlik, et see selgesti näitab, mis vahe on tõelise demokraatia ja ennast „kõige laialdasemaks demokraatiaks" nimetava klikivägivalla vahel, nende suhtumises auasjadesse, -sõnadesse ja -sammastesse — siis jääks see lugu ehk kirjutamata.

Aga ta on kirjas — esimene pool tõelistest ehtsatest dokumentidest leitud, loetud ja kokku võetud; teine pool aga — kuna need dokumendid on praegu väga salajased — mälust registreeritud ja pisikese pretensiooniga fikseeritud: ise ausaks dokumendiks saada.

Peeter, püsti!

Teisel jõulupühal 1711 valis Vene tsaar Peeter Suur iseenda ühel häälel Reeveli Mustpeade Klubi või tol ajal Vennaskoja auliikmeks. Kui ta oma käega vastavat sissekannet raamatusse kirjutas, siis ei kõhatanud ega kehitanud õlgugi ükski kohalik suurkaupmees ega väärtkodanik, sest nad olid juba aasta otsa õiget vene viletsust tunda saanud.

Kakssada aastat hiljem, 26-mal detsembril 1911 pühitseti Mustpeade Klubis selle sündmuse aastapäeva näilise kroonutruuduse, aga ka paraja nalja ning naeruga. Too suur tsaar oli ammu surnud; viimane väike Nikolai II istus küll veel samal aujärjel, aga aega oli talle selleks antud kõigest veel napp kuus aastat.

Tallinnas pole enam mustpäid ega Pühal Venemaal kroonitud päid. Päid sõna paremas mõttes on üsnagi kasinalt, aga tsaarid on alles, rohkemal arvul kui iial varem. Ja nendest on nähtud hullemaid kui Peetri tempe, enese- ja üksteise kroonimisi aukirjade, auastmete, aurahade ja auhindadega, ausammaste ülesseadmist iseendale ja nende mahakiskumist teiste auahnemate poolt.

Pärast lühikest ja kaunist Eesti vabariigi iseseisvuse aega tuli viimase tsaari valitsuse ajal süündinud eesti meestel ja naistel üle elada taaslangus vene ikkesse ja nüüd juba enam kui pool eluaega seda iket kanda. Aga oma alistatusest hoolimata oleme säilitanud teadmise, et au on jäänud meie poolele, olgu nendel ausambaid kui tahes palju. Eesti rahvas oma vägevas folkloris on nende ausambad ristinud Vene monumentideks, millist nimetust kannavad needki vene rahva parimaist parimate annuaalproduktid, millest nende Pushkin õigesti on öelnud, et need pole tehtud käsitsi. Neid meistriteoseid oli sõja järel täis kogu meie tollal haisev maa, aga nad toodavad neid praegugi, olgu küll et nad nisu Ameerikast ostavad. Aga monumente teevad nad käsitsi ja need pole palju paremad kui teised; olgugi et ei haise.

Ajaloo kirjutamine on meil nende sakste sulaste käes, kes arvavad endid ajalugu tegevat. Aumees allikate ligi ei pääse. Aga vale ja võllanaljaga õnnestub mõnel siiski kõrvalpilguga meie arhiivide „sõjasaladusi" tükati ära kaeda. Ja see, mis niiviisi kogemata nähtud, kuigi meelega tehtud on väärt ka teistele kuulutada.

Meie kuulsas Tallinna Linnaarhiivis, mis viimastel aastakümnetel tihti nime on vahetanud ja nüüd Tallinna Riiklikuks Keskarhiiviks kutsutakse, leidub fondis nr. 82 (nimekiri 1, säilitusühik nr. 150) „Tallinna Linnavalitsuse akt Nr. 108 Peetri ausamba kõrvaldamise asjus".

Kuna Peeter pole ainus Vene keiser, kelle sammas Tallinnas juurteni maha on võetud, siis tasub see lugu lähemat vaatlemist kui omamoodi kultuurilugu.

Kui pärast-Peetriste ausammaste „kõrvaldamisest" dokumente ongi, siis seisavad need praegu nii salajastes fondides, et isegi paadunud punased ajaloolased, nagu Pullat või Siilipask, vaevalt küll neile ligi pääseks. See asjaolu ergutab meid dokumentaaljutustust memuaararvestlustega täiendama, kusjuures taotleme tõetruuduses vähemasti sama astet kui see, mida dokumendid võiksid pakkuda.

Peetri kuju — nii oli ta rahvalik nimetus — seisis Tallinna Heinaturul 12 aastat 3 kuud ja 18 päeva. Selle kuju tõttu sai Heinaturg 29. septembril 1910. a. Peetri platsi nime. 17. jaanuaril 1923. a. tehti sellest Vabaduse plats ja 25. mail 1933. a. Vabaduse väljak. 20 aastat hiljem (1953. a.) olevat üks soome turist üle Võidu väljaku sõites giidilt küsinud: „Kas see on Vabaduse väljak?" „See on Võidu väljak", oli kaval eestlanna kostnud, „vabadusega pole sellel küll midagi tegemist."

Võidumehed olid Vabaduse nime platsilt võtnud juulis 1948. a. Vabadus ise oli mitte ainult sellel platsil, vaid tervel Eestimaal, tolleks ajaks juba neli aastat tundmatu asi.

Alustagem siiski Heinaturu päevist.

Kindral Izmail Korostovets, seesama kellest eesti rahvalaul ütleb:

„Kui kindral Korostovets
teeb nalja naistega,
siis alamvägi väljas
peab võitlust näljaga . . ."

— oli 1907. aastal juba üle neljakümnese mehena Eestimaa kuberneriks pandud ja püüdis oma karjääri kindlustada sellega, et algatas — muidugi keisrihärra loal ja meeleheaks — ülevenemaalise korjanduse ausamba püstitamiseks Peeter Suurele. Sest 1910. aastal sai 200 aastat täis sellest, kui Tallinn oli Peetrile kapituleerinud ja Eestimaa Vene riigi osaks saanud.

Korjandus tõi raha niipalju kokku küll, et „kuju" skulptor V. Bärenstammilt ära telliti. Mudel pidi valmis olema hiljemalt 1909. a. novembris, sest siis on Peterburist nõutud selle esitamist võimudele pealinnas. Töö jätkus. V. Bärenstamm läks Pariisi Peetrit valmis nikerdama.

7. juulil 1910. a. tuli Soomest laeval Tallinna suur, ühes tükis graniidimürakas. Peetri pjedestaal või nüüdses vene eestikeeles — baas. Kroonik märgib (Revaler Protestantische Kalender 1911, lk. 209), et kaljupanga veeretamine Sadamast Heinaturule kestis kaks nädalat kuuma suveaega.

Sadamasse saabus aurulaeval ka Tallinna Pronks-peeter ise. Ta tuli Pariisist ja jõudis kohale 31. augustil. Pariisist tuli ka härra V. Bärenstamm selleks, et „ehitust lõpule viia", mis tal ka korda läks 24 päeva jooksul (4.—28. septembrini 1910. a.).

Peale Peetri pjedestaali, pronksist kuju ja selle tegija ning ehitaja tuli tagatipuks Tallinnasse ka see kõige tähtsam asjaosaline, tsaarihärra volinik ja esindaja suurvürst Konstantin. Ta jõudis pärale 28. septembri varahommikul ja ametlikult nimelt Reeveli 200 aasta eest toimunud kapitulatsiooni juubelipidustustele.

(Järgneb)

Albert Irs 70-aastane

22. augustil möödub Albert Irs oma elutee seitsmekümnendast verstapostist. See annab põhjust vast juubilarile endale, kuid kindlasti kaasrändajatele tagasivaatava pilgu heitmiseks tema elukäigule ja -saavutustele.

Albert on sündinud Valgutas, Tartumaal, talumaniku üheksanda ja noorima võsuna.

Kohaliku algkooli järele jätkab ta õpinguid Tartu Reaalkoolis, mille lõpetab 1928. a. Peale aastast sõjaväeteenistust leiame teda 1929. a. sügisel Tartus üliõpilaste ridades. Kodust kaasa võetud armastus maa vastu kujundab kutsumuse, mida ta on järginud kogu oma elu. Albert süvenes agaarküsimustesse ja talundite eduka majandamise printsiipidesse, aladesse mis olid Eesti majanduse põhialuseks.

Lõpetanud 1933. a. mais põllumajandusteaduskonna, siirdub ta tööle, mille sihiks on põllumajanduse edasiviimine. Ta rakendab esialgu oma erialalisi teadmisi Kuremaa riikliku majandi abivalitsejana. Sellele kohale ei saa ta aga jääda kauaks.

Paariaastase Kuremaal viibimise järele kutsutakse ta Põllutööministeeriumi üleriikliku piimandusala järelvalve inspektoriks. Töö ülesanded hõlmavad meiereide sisseseadete ja piimatoodete kvaliteedi kontrollimist.

Ka sellel kohal saab ta töötada vaid kaks aastat, mil, kas pealinna võlude kutsel või vastutusrikkamate ülesannete otsingul, leiab soovitud võimaluse Võiekspordile kuuluva Tallinna Keskmeierei juhataja positsioonis. Teatavasti varustas Keskmeierei 90% kogu Tallinna elanikkonnast piimaga ja piimasaadustega. Keskmeiereile allusid 13 piima vastuvõtupunkti. Kogu ettevõtte personal koosnes üle 350-liikmelisest juht- ja tööliskonnast.

Rahutute aegade saabumisel ja sõja kandumisel Eestisse ei leita talle vajaliku vilumusega ja kogemustega ning teadmistega asendajat. Albert püsib sellel kohal *kuni 1944. a. sügiseni, millal* põgeneb Saksamaale, kuhu jääb kuni 1947. a. kevadeni. Saksamaal töötab mõned kuud meiereis ja selle järele juba Saksa riikliku piimanduse uurimis- ja katsejaamas Kielis.

Peale sõja lõppu ühineb UNRRA administratsiooniga, mille juures esindab eestlasi, kuid tegutseb samal ajal ka selle tööameti büroo juhatajana.

Saksamaalt viib teda põgeniku teekond Inglismaale, kus keeleoskus ja loomulikud juhiomadused aitavad teda saavutada tavalisest paremat positsiooni. Nii rakendatakse teda töögrupi juhina ja tõlgina Sletfordi, Lincolns., krahvkonna põllumajandusliku komitee hosteli juures. Seal tuleb tal tegeleda kuni kahesaja Inglismaale toodud töölisega.

1951. a. suvel avanevad Albertile Kanada väravad ja nüüd ta hakkab otsima oma erialal püsivamat töökohta. Peale mitmete ümberasumise raskuste võitmist ja uute olukordadega kohanemist ja tutvumist, leiab ta aasta pärast omale sobiva töökoha Toronto suuremasse meiereisse. Algab kiire ja katkestamata karjäär Acme Farmers Dairy's, mis hiljem omandatakse Dominion Dairy poolt. Paralleelselt tööülesannetega lõpetab 1956. a. Chicago La Salle Ülikooli kursused käitisjuhtimise alal. Nüüd usaldatakse talle vastutusrikkamaid tööülesandeid juhtkonnas produktsiooni kontrolli ja töömenetluse aladel, kandes mõnda aega ka käitise juhi ülesandeid.

Albert siirdub puhkepalgale 1963. a., kuid see ei tähenda veel lõplikku sidemete katkestamist töökohaga. Firma on kasutanud korduvalt tema kogemuste ja teadmiste tagavara konsulteerimisteks. Viimati sündis see alles tänavu, s. o. pärast ligi viie aastalist tööprotsessist eemalolekut.

Eesti ühiskondlikust tööst Torontos on Albert Irs aktiivselt osa võtnud ja on selles suhtes eriti tuntud agronoomide hulgas.

Eestlaste hulgalise asumise järele Kanadasse tekkinud massorganisatsioonide kõrvale hakkasid tekkima erialalised ja kutseühingud. Üheks varasemaks oli 1954. a. märtsis ellu kutsutud Eesti Agronoomide Koondis Kanadas, mille asutajaks liikmeks ja esimeseks esimeheks on Albert, kes kuna tänaseni on olnud selles organisatsioonis juhtival kohal ja võiks ütelda, ka selle hingeks. Agronoomide Koondis on korraldanud põllumajanduslike huvidega ekskursioone, agronoomide suvepäevi jne. Eesti Päevade raames toimunud ülemaailmne agronoomide kokkutulek Torontos toimus tema külalislahkes kodus.

Ta on kaasa aidanud paguluses agronoomilise kirjanduse levitamisele ja on olnud kaastööliseks kohalikule ajalehele („Vaba Eestlane"). Samuti on ta jäädvustanud oma nime koguteoses „Eestlased Kanadas" alatoimetajana ja autorina peatükiga „Põllumehekutse ja talupidamine".

Albert Irs oli esimesi, kes Tartu College'i mõtte teatavaks saamisel hakkas innuga seda ideed toetama ja on olnud mitmeid aastaid kuulunud ÜS Liivika esindajana Tartu College'i nõukogu koosseisu.

Alberti elutee pole alati olnud tasane. Seal on kurbi ja traagilisi momente, eriti viimasel sõjaaastal kodumaal. Pikad aastate read on aga need sündmused viinud enamuses unustuse piirimaadele.

Optimistliku ja elujaatava maailmavaatega, alati heatahtlik, sõbralik, taktiline — see on kuidas tunnevad teda tema arvukas sõprade ja tuttavate pere ja isegi need, kellel temaga on olnud ainult viivulisi kokkupuuteid.

Oma eluteel on talle viimase kahekümneviie aasta jooksul olnud truuks toeks ja kaaslaseks abikaasa Ellen.

Soovime Eesti talutärest sirgunud ja visast eesti kännust võrsunud tublile eestlasele palju õnnerikkaid ja viljakaid aastaid. Ta on teeninud oma isamaad ja truuks jäänud ÜS Liivika deviisile „Ex solo ad solem soli patriae"!

L. KOOBAS

Ly Parma teatrikirju

Pilk Ontario mitmepalgelistele suveteatritele

II

Niagara-on-the-Lake on üks ilusamaid pisilinnu asukohaga Ontario järve ja Niagara jõe suudme juures, kus loodusliku kauniduse, vanaaegse südalinna ja kõige ajaloolise kõrval on omale kodu leidnud suveteatrina Shaw Festival. Stratfordi Festivaliga võrreldes on tal juba asukoha tõttu eri nägu, kuigi teatav pidulikkuse, rahu ja minnalaskmise joon jookseb kaasa siingi. Torontost on sinna 140 km (88 miili) ilusat sõitu QE maanteed pidi.

Kuigi Bernard Shaw näitekirjanikuna pidi üsna kaua ootama, enne kui ta täit tunnustamist leidis, tõusis ta oma erilaadse joone, rabava huumori ja paradoksaalsustega äkilise kiirusega teatrihuviliste huvipunkti ja on seni pidevalt kuulunud omalaadse paremiku hulka.

Juhuslike näitetruppide poolt esitatud ebaühtlased programmid viisid Shaw-entusiastid nii kaugele, et 1962. aastal asutati kohaliku advokaadi Brian Doherty eestvõttel Niagara-on-the-Lake'i pidev Shaw Festival ja ehitati teatrisaaliks ümber vana, 19. sajandi kohtumaja, nimega Court House Theatre. Sellest sai ainulaadne ja seni ainuke teater, mis pühendatud B. Shaw ja ta kaasaegsete näidendite lavastamisele.

Nagu Stratfordi Shakespeare teater, nii ka Shaw Festival on läbi teinud oma arengu ja kasvuaastad ning võib nüüd pühitseda oma 17-dat hooaega.

Suurt murrangupunkti tähendas uue ja moodsa teatrimaja ehitamine 1973. aastal, mille kavandas Toronto arhitekt Ron Thom ja mis nii välis- kui ka sisearhitektuuriliselt jätab väga omapärase, huvitava ja uudse mulje. Rohkesti on kasutatud klaasi. Vaade teatrist ümbruse rohetavale avar-alale on otse hingematvalt ilus, seniks muidugi, kui seda suurt avarust uusehitustega ei rikuta.

Uus teater kannab Festival Theatre nime, saalis on 840 istekohta ja enamasti on ta väljamüüdud, kuigi pileteid on hooajal sinna saada siiski kergem, kui Stratfordi. Kolmandaks, ent pisiteatriks, on Royal George Theatre, kus etendusi annab Kanada ainuke elukutseline miimikateater „Canadian Mime Theatre".

Pealavastusi on Shaw Festivalil tänavu neli, lisaks miimikateater, muusikaprogrammid ja teatriseminar. B. Shaw näidendeist esitatakse „Major Barbara" ja „Heartbreak House", M. E. Braddoni „Lady Audley's Secret" ja H. Ibseni „John Gabriel Borkman", Neist viimase etendused lõppesid juulikuuga, „Major Barbarat" ei ole ma senini veel näinud, nii teeme juttu vaid teistest.

Festival Theatres Noel Willmani lavastatud „Heartbreak House" kuulub B. Shaw paremiku hulka.

mida ta vastupidi oma kiirkirjutamise tavale tervelt neli aastat viimistles ja kus mõtteteravike pildumine kõige humoorika kõrval tõuseb otse traagikani elumõtte otsimisel.

Tegevus toimub ekstsentrilise 88-aastase laevakapten Shotoveri laevataolises luksuselamus — lavapilt on tõepoolest ilus — piitsutades eelsõjaaegset Euroopat, kus nagu ei leidunudki muid, kui vaid tühipeaga barbareid ja kasutut intelligentsi.

Kapten Shotoverile on antud näidendi parimad ütlemised, ta on ainuke, kes näeb, et liigne mugavus lämmatab inimese hinge ja viib tühipaljale triivimisele, millest hoiduda tuleks. Ta tütreid Lady Utterwordi ja Hesione Hushabyed mängivad tuntud naisnäitlejad Frances Hyland ja Pat Galloway, kes vilumuslikult esile toovad oma meeste üle domineeriva karakteri, mida Shaw nii väga rõhutada armastab. Kapten Shotoverina esineb Dauglas Campbell omapärase välimuse ja osakohase kindlusega merekaruna, kes oma 23 aasta järele tagasitulnud tütart mitte kui „kadunud poega" vastu võtab, vaid teda täiesti ignoreerib.

Näidendi nii paljude ja peaaegu üheväärselt oluliste tegelaste esitamisel tundus paigutist ülemängimist, ent igav ta ei olnud ja Shaw sõnasõda jooksis oodatud teravusega.

Court House Theatres esitati Mary Elisabeth Braddoni „Lady Audley's Secret", kavalehel nimetatud kui „A Musical Melodrama". 350 istekohaga teater, mis vanaaegsest kohtumajast ümberehitatud, vajaks remonti ja lihtsad istmed uuendamist, ei ole eriti vastamisväärne, ent etendus ise läks hoo ja bravuuriga, oli lõbus ja väga naljaks, kõites pidevalt saalitäit publikut.

„Lady Audley' Secret" on lihtsate ja lõbusate viisikestega muusikal või ehk õigemini muusikaline farss, mis tehtud Mary Elisabeth Braddoni Victoria-aegse romaani järele tänapäeva „soap opera" stiilis ja on üsna Agatha Christie kriminaalromaanitaolise sisuga.

Lavastatud ja dramatiseeritud Douglas Seale poolt väga huvitava koreograafiaga ja rohkete tantsudega.

Kahju vaid, et lavaruum nii piiratud oli. Laulutalendid olid väikese saali tarbeks küllaldased, eriti väljapaistev oli imeilus Lady Audley (Marie Baron) ja toredad meeskoomikud paljudes osades. Lavastus andis omapärase ja lõbusa õhtu, ilma et etenduselt suuri sügavusi või meeldejäävat oodata oleks.

Kolmanda suveteatrina oli kavva võtnud Peterborough Theatre Festivali, mille eelreklaam, piletite pakkumine ja ajatabel tulid postiga kätte juba keset talve, mil suveplaane veel teadagi pole. Näidendite valik tundus huvitav, näitejuhid, eriti Leon Major St. Lawrence Centre Theatrest, paljutõotavad ja näitlejadki tuntute hulgas. Mõningail varemail aastail on etendused toimunud Trent University saalis (koht on tuntud eestlastelegi kokkutulekupaigana), tänavuste asupaigaks aga oli määratud Guild Hall Peterborough südalinnas.

Kui sobivad etendusajad väljavalinud olin ja kohale sõitsin, leidsin eest vaid suletud uksed.

Selgitusi küsisin mitmelt poolt ja näitasin eelteatelehte, ent keegi ei teadnud midagi, isegi mitte kohapealne turismiala informatsiooni-tsentrum,

kust küll muid teatreid ja mitmesuguseid ümbruskonna atraktsioone pakuti.

Näis, et festival oli juba enne etenduste väljatoomist hingusele läinud. Kahju! Trent University's esitamisel tundus paigutist ülemängimist, ent igav ta ei olnud ja Shaw sõnasõda jooksis oodatud teravusega.

Court House Theatres esitati Mary Elisabeth Braddoni „Lady Audley's Secret", kavalehel nimetatud kui „A Musical Melodrama". 350 istekohaga teater, mis vanaaegsest kohtumajast ümberehitatud, vajaks remonti ja lihtsad istmed uuendamist, ei ole eriti vastamisväärne, ent etendus ise läks hoo ja bravuuriga, oli lõbus ja väga naljaks, kõites pidevalt saalitäit publikut.

„Lady Audley' Secret" on lihtsate ja lõbusate viisikestega muusikal või ehk õigemini muusikaline farss, mis tehtud Mary Elisabeth Braddoni Victoria-aegse romaani järele tänapäeva „soap opera" stiilis ja on üsna Agatha Christie kriminaalromaanitaolise sisuga.

Lavastatud ja dramatiseeritud Douglas Seale poolt väga huvitava koreograafiaga ja rohkete tantsudega.

Kahju vaid, et lavaruum nii piiratud oli. Laulutalendid olid väikese saali tarbeks küllaldased, eriti väljapaistev oli imeilus Lady Audley (Marie Baron) ja toredad meeskoomikud paljudes osades. Lavastus andis omapärase ja lõbusa õhtu, ilma et etenduselt suuri sügavusi või meeldejäävat oodata oleks.

Kolmanda suveteatrina oli kavva võtnud Peterborough Theatre Festivali, mille eelreklaam, piletite pakkumine ja ajatabel tulid postiga kätte juba keset talve, mil suveplaane veel teadagi pole. Näidendite valik tundus huvitav, näitejuhid, eriti Leon Major St. Lawrence Centre Theatrest, paljutõotavad ja näitlejadki tuntute hulgas. Mõningail varemail aastail on etendused toimunud Trent University saalis (koht on tuntud eestlastelegi kokkutulekupaigana), tänavuste asupaigaks aga oli määratud Guild Hall Peterborough südalinnas.

Kui sobivad etendusajad väljavalinud olin ja kohale sõitsin, leidsin eest vaid suletud uksed.

Selgitusi küsisin mitmelt poolt ja näitasin eelteatelehte, ent keegi ei teadnud midagi, isegi mitte kohapealne turismiala informatsiooni-tsentrum,

kust küll muid teatreid ja mitmesuguseid ümbruskonna atraktsioone pakuti.

Näis, et festival oli juba enne etenduste väljatoomist hingusele läinud. Kahju! Trent University's esitamisel tundus paigutist ülemängimist, ent igav ta ei olnud ja Shaw sõnasõda jooksis oodatud teravusega.

Court House Theatres esitati Mary Elisabeth Braddoni „Lady Audley's Secret", kavalehel nimetatud kui „A Musical Melodrama". 350 istekohaga teater, mis vanaaegsest kohtumajast ümberehitatud, vajaks remonti ja lihtsad istmed uuendamist, ei ole eriti vastamisväärne, ent etendus ise läks hoo ja bravuuriga, oli lõbus ja väga naljaks, kõites pidevalt saalitäit publikut.

„Lady Audley' Secret" on lihtsate ja lõbusate viisikestega muusikal või ehk õigemini muusikaline farss, mis tehtud Mary Elisabeth Braddoni Victoria-aegse romaani järele tänapäeva „soap opera" stiilis ja on üsna Agatha Christie kriminaalromaanitaolise sisuga.

Lavastatud ja dramatiseeritud Douglas Seale poolt väga huvitava koreograafiaga ja rohkete tantsudega.

Kahju vaid, et lavaruum nii piiratud oli. Laulutalendid olid väikese saali tarbeks küllaldased, eriti väljapaistev oli imeilus Lady Audley (Marie Baron) ja toredad meeskoomikud paljudes osades. Lavastus andis omapärase ja lõbusa õhtu, ilma et etenduselt suuri sügavusi või meeldejäävat oodata oleks.

Kolmanda suveteatrina oli kavva võtnud Peterborough Theatre Festivali, mille eelreklaam, piletite pakkumine ja ajatabel tulid postiga kätte juba keset talve, mil suveplaane veel teadagi pole. Näidendite valik tundus huvitav, näitejuhid, eriti Leon Major St. Lawrence Centre Theatrest, paljutõotavad ja näitlejadki tuntute hulgas. Mõningail varemail aastail on etendused toimunud Trent University saalis (koht on tuntud eestlastelegi kokkutulekupaigana), tänavuste asupaigaks aga oli määratud Guild Hall Peterborough südalinnas.

Kui sobivad etendusajad väljavalinud olin ja kohale sõitsin, leidsin eest vaid suletud uksed.

Selgitusi küsisin mitmelt poolt ja näitasin eelteatelehte, ent keegi ei teadnud midagi, isegi mitte kohapealne turismiala informatsiooni-tsentrum,

kust küll muid teatreid ja mitmesuguseid ümbruskonna atraktsioone pakuti.

Näis, et festival oli juba enne etenduste väljatoomist hingusele läinud. Kahju! Trent University's esitamisel tundus paigutist ülemängimist, ent igav ta ei olnud ja Shaw sõnasõda jooksis oodatud teravusega.

Court House Theatres esitati Mary Elisabeth Braddoni „Lady Audley's Secret", kavalehel nimetatud kui „A Musical Melodra-

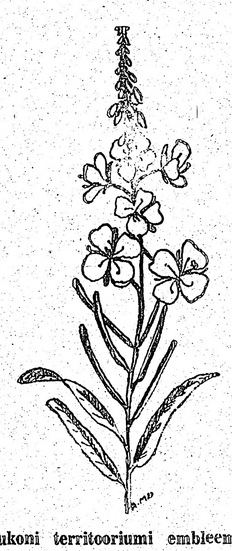

Yukoni territooriumi embleemilleks valiti 1957. a. Fireweed (Epilobium angustifolium) — ahtalehine põdrakanep, ka pajulilleks nimetatud, kuna vars ja lehed meenutav vitsapaju. Taim kasvab kuni 1,5 m kõrgeks, õied asetsevad varrel püstja, tipuse kobarana, õite värvus purpursest valgeni, valdavalt siiski roosa. Põdrakanep esineb Ameerika, Aasia ja Euroopa parajusvöötmes, levib eriti uudismaadel ja põlendikel. — Kodumaal kasvab seda liiki rohkelt hõredates metsades, matsaservades, raiesmikel, kuivades rabades, põlendikel.

Toimetusele saadetud kirjandus

VARRAK nr. 8 — 1978. Sisus H. Riga „E.V. valitsus eksiilis", P. Saul „Eesti, meie riik", H.R. „Liiga pikk kiri!", V. Tuusa „Mis on red army?", V. Obet „Lembitu jälgedes", noorte osa Vabadussõjas, üliõpilasorganisatsioonid (seekord vaadeldakse korp! Vironia, ÜS Ühenduse ja ÜS Liivika osa), E. Eichenbaum „That old guard image", Diurnus „Mõningaid mehi kohtasin", „Sündmusi sealpool müüre", „Hua Kuo-feng", J. Tiht „Oktrevninko", „Mõtisklusi", R. Kont „Hea et trellidest pääsesin!", K. Meikop „Keelekursus", „Meie sõnameistritest", lugejakirju, palju lühemaid kirjutusi, väljavõtteid teistest lehtedest ja nalju.

TULIMULD nr. 2 — 1978. Sisus R. Kolk „Kaks luuletust", B. Kangro „Pärispäevast järelvalguseni", S. Raatma „Luuletusi", A. Willmann „Tammsaare ja inimese hingepõld", H. Kimmel „Sügislend", M. Valgemäe „Eestlaste teatritegevusest New Yorgis 1906—1948", E. Lindegren „Luuletusi", Ü. Hj. Müllerhof „Regionaalne Eesti 2000 A.D.", A. Mändla „Luuletusi", F. J. Oinas „Lutsu fantastilis-müütilised näidendid", A. Taska „Rahvusvahelisest õigusest enne ja nüüd", A J. Leinjärv „Tükk eesti rahva ajalugu" ja E. V. Saks „Kastre pole vene nimi".

Tartu Instituudil võimaldus oma arhiivi ja raamatukogu korraldamiseks saada abijõude õpilaste suvetöö raames. Pildil vasakult Ellen Salurand, Silvi Terts ja Tartu Instituudi sekretär dr. E. Aruja. Foto: Vaba Eestlane

Lugeja kirjutab

Mõttemõlgutusi Killamängude puhul

Harjumaal on Killamägi, kus veel 14. sajandil pidutseti ja peeti laata, kus teiste kallihinnaliste esemete hulgas müüdi ka naiste pott-mütse.

Seda muistset rahvapidu mälestades võiksime küll soojalt soovitada, et meie seda ühis-ettevõtte tava jatkaks, teda tänapäevale kohandades. Kuna selleks kindlat tähtpäeva pole ja meile tuntud rahvamängu aeg jaanipäeva laupäevana on pidustustega ülekoormatud, siis võiks ta jääda hilissuvele, nagu tänavu. See aitaks lühendada pikka vaheaega sügiseste sise-meelelahutusteni.

Kuna killamängudeks kindlat asupaika pole, kus saaks püsivaid ehitusi püstitada, siis võib kiire ajutine ehitamine takistuste taha takerduda, nagu tänavu juhtus Järva maakonnale. Nende kogujal tuli just enne talgusid nii kiirelt ära reisida, et ei jõudnud osavõtjate telefonegi teistele teatada. Neil tuli kiiresti midagi asemele kombineerida. Nende ridade kirjutajale meenus, et käesolev on selle maakonna parima poja sünni-juubeli aasta ja tema romaani „Tõde ja õigus'e" esimese osa põhimõtet, mis käsitab inimese võitlust loodusega, ei saa kunagi teatri laval esitada, siis tekkiski otsus katsetada vabaõhu etendusega. Õnneks oli ka neile määratud maalapp, mis veidi meenutas Järvamaad tema soost ja rabadest kerkivate mäekingastega. Otsimise järele leidus ka agar noor lavajõud, vastavalt lühi-ajale kombineeritud stseenide esitamiseks. Käesolevaga avaldame palju tänu Harri Mürk'ile kui lavastajale ja teistele noortele tema trupiliikmetele.

Maakondadele omistatud nimetuste hulgas oleme erilist ülekohut teinud meie Petseri maakonnale. Neid, kes käisid kommude juhtimise kohaselt vabariigi lõpu eel riigivanemale kõnekeelu mürgilt tegemas, ei peaks nimetatama „petserlasteks". Meie ei tea, kust neid toodi, võib olla, et Narva tagant kaubarongiga. Mis saavad selle ilusa loodusega maakonna elanikud parata, et elasid meie maale kardetava piiri ääres. Kui meie neid selle eest hüvitada ei oska, siis hoidugem vähemalt halvustamisest!

Sellepärast võiksid kõik meie lavajõud esitada meie suurteoseid vabaõhuetendustena tulevastel killamängudel. Selleks pakub „Tõde ja õigus" rohkeid võimalusi reaalsest maaelust ja „Kalevipoeg" luulevallast. Lisaks võivad ju maakonnad esineda oma erinevate lauludega. Ka tantsud pakuvad selleks võimalusi. Isiklikult tahaksin väga näha juba „Kalevipoja" eeposes mainitud „viruvalsi veeretamist" või ristitantsu elustamist. Olen neid kord näinud nooruses, samuti ka sport-mängu: lauahüppamist.

HILDA LEPNI

Korrastan
VÄIKEMOOTOREID
muruniitjad, kettsaed, lumepuhujad ja päramootorid.
Tel. 225-3983 — H. KASK

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

VABA EESTLANE

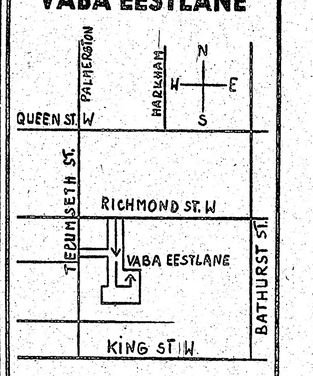

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajaleht laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 22. augustil 1978 — Tuesday, August 22, 1978

KIREV MAAILM

DENVER — Colorado osariigi maksustamise osakonna ametnikele antakse kasutamiseks võõrkeelsed sõnaraamatud ja shargoonide sõnastikud pärast seda, kui üks rumala tähendusega prantsuskeelne sõna sattus isikupärasele autonumbriplaadile. Prantsuskeelne sõna MERDE tähendab väljaheidet. Autoomanikule anti käsk väljaantud numbriplaadid tagasi viia. Maksuametnik Dallas Bash ütles, et numbriplaatide omanik oli väga tore inimene, kes sellele loole ainult naeris ja ütles, et ta igal juhul katsetas. Sõna pääsis numbriplaadile selletõttu, et ükski ei teadnud selle tähendust.

YOKOHAMA — Rinnataskus olnud pliiats põhjustas ühe mootorratturi surma, kui ta kukkus oma sõidukilt ja pliiats tungis läbi rinna südamesse.

NEW YORK — Hambaarsti-teadlased Long Islandil on leiutanud vedeliku, millega hambaid loputades saab ära uhtuda hammaste külge tekkinud „kivi" ja kõntsa. Katsed uue arstimiga tehti Stony Brook piirkonnas. 17 kooli õpilasega.

MOSKVA — Nõukogude teadlased kasutasid helikopterit, et tõsta eelajaloolise mammuti keha alalisest jäärst kui see avastati Siberis põhjapõdra karjase poolt. Noorte ajaleht ütleb, et teadlased kasutasid spetsiaalset tugevajõulist veejuga sulatamaks külmunud pinda, mis oli keha ümber. Arvatakse, et see on vähemalt 44.000 aastat vana.

VENEETSIA — Veneetsia linnavalitsus on pannud maksma ühepoolse liikumise oma peakanaleil gondoljeeride kaebuse tõttu, kes olid oma tööst kõrvale surutud järjest arvukamaks muutuvate veetaksode tõttu. Need tekitavad kanaleil tugevat lainetust ja see ei meeldi oma raputamise tõttu gondoolides sõitjaile. Hotellide omanikud ei nõustu uute korraldustega, mis tekitab nende klientidele ebamugavust ja kulukat ringisõitu.

TORONTO — Uht politseinikku, kes läks uurima tülitsemist Torontos, hammustati reiest. Kui ta pani kahtlustatava auto tahaistmele, lõi see puruks tagumise akna ja vigastas auto katust, tekitades $500 eest kahjustusi.

NEW YORK — Koerteseadus, mis pandi kehtima 1. augustil, jääb tõenäoliselt ellu viimata, arvavad mõned vastavate ametiasutiste juhid. Siiski on alanud hoogne „koertenõude" ostmine, et koristada tänavalt oma koera mustust. New Yorgis on 700.000 koera, kes statistikute arvates jätavad tänavatele sõnnikut 250.000 naela päevas. Pimedate koerad uue seaduse alla ei käi.

ROOMA — Itaalia valitsus on kiitnud heaks seaduseelnõu sigarettidele reklaami tegemise kitsendamiseks. Samas eelnõus oli määrus, mille kohaselt aasta jooksul kõik sigaretipakid peavad olema varustatud hoiatusega, et suitsetamine on tervisele kahjulik. Otsene sigarettide reklameerimine on olnud keelatud raadios, televisioonis, ajalehtedes ja kirjades juba mõned aastad.

STOKHOLM — Rootsis toimub praegu suur nõukogude maailmaruumi vallutamise näitus. Räägitakse tulevasest Rootsi-N. Liidu koostööst sel alal. Sel puhul on Svenska kommittén för vetenskapens frihet avaldanud protestikirja. Kirjas öeldakse, et näitus on imponeeriv, aga selle tõttu ei tohi unustada vägivalda, mida nõukogude võim on harrastanud oma teadusmeeste vastu. Eriti kehtib see väljasõidulubade kohta. Nõukogude võimud toovad väljasõidukeelu puhul tihti ette põhjenduse, et teadlane teab „riiklikke saladusi".

Maailma paremad salaluureorganisatsioonid

KGB käsutuses pool miljonit agenti

II

KGB värbab agente N. Liidu koorekihist teatud ahelasüsteemi kaudu. Ustavus, arukus, mõjuvõim, samuti ühendused kommunistliku parteiga ja KGB-ga on valikul väga olulised. Valitud saadetakse sageli Moskva rahvusvahelisse uurimiskeskusse nõudlikele kursustele võõraid keeli õppima ja nende maade elukommetega tutvuma.

KGB agendid on esikohal kui Moskvas jagatakse kortereid ja nad saavad osta haruharva saadaval olevaid läänemaisi tarbeid, nagu stereo-aparaate ja ehtsat inglise viskit. Nad suhtlevad tsiviilis omavahel ja leiavad sageli ka abielukaaslase oma grupist. Tegelikult ei püsi KGB-sse kuuluvad N. Liidu diplomaadid kaua omal kohal. Nad kasutavad läänemaist riietust (Ühendriikides töötavad ostavad peamiselt Brooks Brothers rätsepäärist).

KGB agendid korraldavad vabalt vastuvõtte ja kulutavad selleks rohkem raha kui parteiametnikud, kes ei kuulu KGB-sse.

Libedama käitumisega KGB mehed esinduvad välismail diplomaatidena, kaubanduslike esindajaina ja ajakirjanikena. Nende ülesanne on koguda teaduslikke, tehnilisi, sõjalisi ja poliitilisi andmeid. Seda korjatakse näiteks ametnikele, ajakirjanikele ja poliitikuile korraldatud lõunasöökidelt ja vastuvõttudelt, aga ka palju paremini peidetud vahenditega.

KGB agendid koostavad enestele plaanid, kus juba ennustatakse muu hulgas kui palju uusi abilisi nad mõtlevad värvata aasta jooksul. Agentide tegevus tuleb arvustamisele plaanide täitumise põhjal. Sundus on soosituim värbamisvahend, seksuaalsed vahekorrad ja narkootika on üldiselt tarvitamisel. Kuid sageli kasutatakse ka teisi surveabinõusid.

Jaanuaris iraanlane kindralmajor Ahmed Moghareb tunnistas, et ta on spioneerinud KGB kasuks, kuna N. Liidu ametnikud olid ähvardanud paljastada teda kui Pärsias keelatud kommunistliku partei endist liiget.

Iraanis paljastatud spiooniahela juhatajal Ali-Naghi Rabbanil olid kodus mitmed tehnilised täiuslikud raadioaparaadid, millega ta kuulas satelliidisaateid N. Liidust.

Rabbani salajane sidemees oli N. Liidu konsul Teheranis. Konsul saadeti maalt välja, Moghareb ja Rabban mõisteti surma. Moghareb hukati jaanuari lõpul.

N. Liidu KGB püüab alati meelitada oma agentideks selliseid välisriikide diplomaate ja ajakirjanike, keda võidakse kergesti maalt välja saata. Kui „Time" kirjasaatja Christopher Ogdeni oli veel töös teadeteagentuuri UP juures, ta sai salapärase kutse kohtamiseks tänavanurgal. Talle pakuti „salajasi plaane", mille järgi N. Liidu armee üksus pidi ületama piiri Hiinasse, Ogden ei hoolinud neist pabereist.

N. Liidu peamine spionaazhi eesmärk on lääneriigid.

KGB paneb rohkem rõhku agentidele kui elektroonilisele andmete kogumisele, kus ameeriklased on palju tugevamad.

KGB-l on agendid maakera igas kolkas, väidab lääne-sakslasest asjatundja ja ei liialda palju. New Yorgis 1957. a. paljastunud suurspioon Rudolf Abel juhatas laia agentidevõrku, mis kattis kogu Põhja-Ameerika mandri. KGB-ga koostöötajana on Ida-Saksa julgeolekuministeerium, kes sokutas oma agendi Gunter Guillaume'i liidukantsler Willy Brandti lähedaseks abiliseks. Guillaume'i kaudu voolas Lääne-Saksast välja informatsioon NATO-kaitsest ja teisi saladusi kahe aasta jooksul kuni spioon paljastati 1974.

Möödunud aastal Prantsuse vastuluureorganisatsioon DST paljastas spiooniahela, mis saatis N. Liidule teateid Mirage-2000 hävitajalennukist ja NATO kaitsest.

Iisraellased üllatasid maailma aastal 1972 kui nad avasid koodi, mida kasutati KGB Lähis-Ida Küprose peastaabi ja Moskva vahel.

Iisraellaste hirmuks olid N. Liidu vastuluuremehed suurtes joontes selgusel Iisraeli kavatsetud kättemaksuüritusest Süüria vastu.

Kavatsus oli Damaskuses teada neli tundi enne kui rünnak pidi algama.

Kuid N. Liidu spioonide tegevusel on olnud ka oma halvad päevad. 1973. a. Lähis-Ida sõja ajal juhtis N. Liidu luurel märkamata Iisraeli valmistumine Suessi kanali ületamiseks ja hiljem nad ei mõistnud arvestada selle saamu tähtsust. Delhis kohalikud KGB agendid arvasid, et Indira Gandhi pääseb uuesti võidule möödunud aasta valimistel. Veelgi halvemini läks Vladimir Ribatshenkol, kes oli UNESCO ametnik Pariisis. Leonid Brezhnev valmistus just oma suhteid Prantsusmaaga soojendama kavandatava külaskäiguga, kui Ribatshenko tegevus paljastati. Ta oli saanud salajasi pabereid, kus kirjeldati Prantsuse kaitseministeeriumi informatsioonimasinate süsteemi. Spioon saadeti maalt välja.

Ka paljastati Shveitsi brigaadikindrali Jean-Louis Jeanmaire 13 aastat kestnud tegevus KGB agendina.

Jeanmaire sai N. Liidu sõjaväeatasheelt kuldsed mansetinööbid, mis olid ehitud sirp ja vasaraga.

Nööbid olid esimene vihje Shveitsi julgeolekupolitseile. Lõpuks Jeanmaire mõisteti 18 aastaks vanglasse.

Läänemaiste vaatlejate arvates kogub KGB tohutul määral igasugust materjali, mida keegi ei jõua kontrollida ja eraldada tähtsaid teateid vähemtähtsaist või asjatuist. See oli ka põhjuseks, miks Egiptus ei saanud kuulda varem 1967. aastal Iisraeli rünnakuplaanidest, kuigi KGB agendid olid sellest juba varem andmeid edasi saatnud.

KGB eksimused on tekkinud nende oma poolt loodud ühiskonnas, aga sama ühiskond on ka KGB parim sõber: see laseb spioneerimist vabalt teha sest keegi ei tõsta häält selle vastu. Üheks KGB ülesandeks on vaigistada arvustavaid hääli, kui leidub neid, kes seda häält julgevad tõsta.

Hiina diktaator Rumeenias

Külaskäik võib mõjutada N. Liidu ja Rumeenia vahekordi

BUKAREST — Hiina kommunistliku partei esimees Hua Kuo-feng saabus külaskäigule Rumeeniasse, kus ta võeti vastu suurte austusavaldustega ja pidulikkusega. Hiina suurem võimumees jatkab oma reisi Rumeeniast Jugoslaaviasse, kus ta on president Tito külaliseks.

Mainitakse, et see on esmakordseks juhuseks, kus Puna-Hiina juht on saabunud Euroopas asuvatesse kommunistlikkudesse riikidesse.

Hiina endine juht Mao Tse-tung oli käinud ainult Moskvas ning ei tõstnud sealt oma jalga kunagi kaugemale.

Hua Kuo-feng viibis Rumeenias kava kohaselt viis päeva ning külastas selle aja kestel ka paljusid vabrikuid ja põllumajanduse keskusi. Jugoslaavias peatub ta kava kohaselt kuus päeva — 21. augustist 27. augustini.

Hua külaskäik Rumeeniasse on häirivaks üllatuseks N. Liidule, kuna Moskva ja Pekingi vahekorrad on juba pikema aja jooksul väga halvad ning räägitakse isegi sõja puhkemisest kahe kommunistliku hiiglase vahel.

Rumeenia kommunistlik diktaator Ceausescu on deklareerinud, et Rumeenia jääb N. Liidu ja Hiina tüliküsimuste lahendamisel erapooletuks,

kuid Hua külaskäik võib kaasa tuua olukorra, kus N. Liit hakkab kartma Rumeenia libisemist Hiina sõiduvette ja teeb sellest vastavad järeldused.

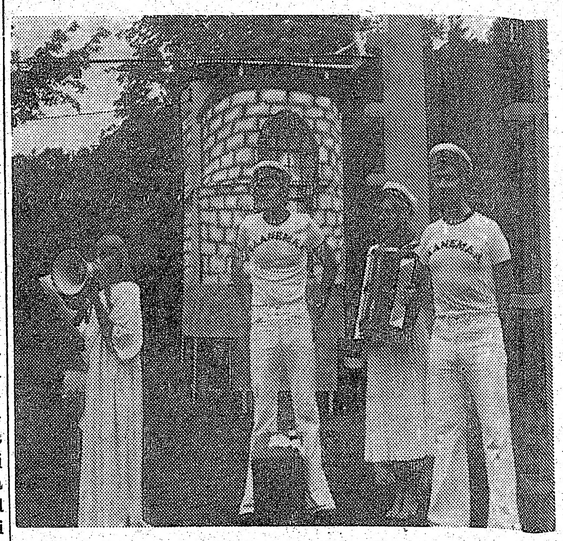

Läänlastel oli Killamängudel motiiviks Haapsalu valge daam, kes esitas loo valgest daamist ja keda nähti hämaruses ka lossikiriku tornist välja vaatavat. Pildil vasakult Karen Viinamäe, laulugrupp Toomas Põldre, Ene Koor ja Ülo Isberg.

Foto: Vaba Eestlane

Teadaanne T.E. Meeskoorile

Eeloleva hooaja lauluharjutused algavad klubiõhtuga Eesti Majas 5. sept. kell 7.30, millest kõiki autegev- ja toetajaliikmeid palutakse osa võtta. Samas toimub uute lauluhuviliste registreerimine meeskooriga ühinemiseks.

JUHATUS

Sündmuste kalender

☆ **Esmaspäeval, 28. augustil kell 7.30 õ. Tartu Instituudis dr. Rein Taagepera loeng „Riikide ja rottide kasvust ja kõngusest".**

☆ **Teisipäeval, 29. augustil kell 7.30 õ. Tartu Instituudis dr. Mare Taagepera loeng „Naiste olukord Eestis ja Ameerikas".**

☆ **Kolmapäeval, 30. augustil kell 7.30 õ. Tartu Instituudis prof. Olaf Millerti loeng „Karid eksiilperekondlikus elus".**

Riin Rivanool

Konnapüük

Üks kena suvine laul ütleb: „Sauna taga tiigi ääres mängis Juku Manniga, püüdsid väikseid konnapoegi lõhkilöödud panniga."

Ei oleks ma eluilmaski uskunud, et selline liht-labane lauluke võib saada kuumapäevade inspiratsiooniks ja tõeteraks.

Kohe alguses pean siiski ütlema, et lapsepõlve ajast ei mäleta, et me kunagi konnapoegi püüdnud oleksime. Küll korjasime peotäite viisi vihmausse kanadele, püüdsime pangekesega kalapoegi, korjasime ojapõhjast verekaane tikutopsi ja viskasime tulle (heldus, milline jõle toorus!), ajasime taga liblikaid ja kille, aga konnapoegi — ei kunagi.

Konnad tulid mängu alles siis, kui esimesed flammed ehk boyfriendid vähjapüügi söödaks konni püüdma ja nülgima hakkasid. Aga sellisest asjast ei võtnud tütarlapsed mitte osa ja sedasorti südamearmudki jooksid üsna varsti karile. Jõle, toores, armutu, kuigi töötulemuste tagajärjena vähjasöömine iseenesest oli pärist vahva. Aga siiski...

Nüüd, kus elujärjed teiseks on kujunenud, on konnapüük jällegi juba mõnda aega olnud päevakorral. Kõigist meie omapere pisikestest poistest on tulnud agarad konnapüüdjad ja sellise tähtsa toimingu juurde on ilmtingimata oodatud kas või vaid kiitmise pärastki kõik teised kodakondsed.

Algul, kui see konnapüüdmise tehnika veel nii kõrgele järjele arenenud ei olnud, juhtus kord nii, et kui poisse oja ääres valvamas olin, et nad oma suures püügihõnas sügavasse vette ei sulpsataks, õngitsesin ajaviiteks veest välja ühe ujuva samblatüki ja selle sees oli konnapoeg. Teate selline, kellel ainult saba on. Poisid, Aadu ja Tõnn, olid vanaema püügioskusest (pro õnnest!) vaimustatud, panid konnapoja veepange ja käisid püüdjat kordamööda kiitmas ja tänamas.

Muidugi, sellise asja juures ajasin nina otsemaid uhkusest püsti, lõin rinna ka ette ja hüüdsin:

„Hei, poisid! Pangega ei saa! Neid kärmeid elukaid niimoodi lihtsalt kätte ei saa! Proovime sõelaga!"

Poiste suud jäid imestusest ammuli, sest niisugust asja ei oleks eluilmaski loota võinud, et vanaema oma köögisõela lihtsalt pakkuma hakkab, kui muidu liiva sõelumiseks ei anna paludeski mitte.

Püügiriist oli õige. Töödja kannatlikkust jätkus nüüd tundideks, kõik olid ametis ja päevane püügirekord oli 14 elukat. Tööpõldki jaotati omavahelise tülita leplikult: Tõnn otsis jahisaagi üles, Aadu püüdis sõelaga ja Tipa ülesandeks oli kübar või juustevõrk hoida pange peal, et suuremad elukad välja ei saaks hüpata. Vanaema aga võis sel ajal nina pista pikemaks ajaks raamatusse, kuniks keegi hüüdis:

„Vanaema, sina hakka nüüd konnadele söögiks sääski ja kärbseid püüdma, meil omal pole aega!

Ei, seda au vanaema siiski vastu võtta ei saa ja üleüldse ei ole see paslik ühel, kes nii vahva konnapoja kinni on saanud, end kärbsepüüdja madalasse seisusesse alandada ja sellest saavad kõik aru. Pealegi — igaks õhtuks lastakse kogu see saak ühisel nõul ojja tagasi, et saaks iga loomake minna koju oma ema ja isa või laste juurde ja see pool päevakest pange sees võivad nad olla söömatagi. Järgmisel hommikul alustatakse siis konnapüüki samast uuesti.

Küll aga tuleb mul oma hinge peale võtta üks salajane asi, mis siinjuures mitte avalikuks tulla ei tohi. Ühel päikesepäeval oli Tipa ühte suuremat konna vist küll veidi kõvemini pigistanud, nii et see ilmselt väikeses pangeses hingevaakumas oli. Mida enam laps teda siis tohterdada püüdis, seda hullemaks asi läks, kuni ühel salajasel hetkel vanaema kiire päästetööna konna pangest tagapisi ojja sokutas. Läinud ta oligi. Kuidas ta küll minna sai? Keegi, no mitte keegi ei tea, vanaema ammugi mitte ja mingisugused otsimised ümbrusest ja kaldarohust tagajärgi ei annud. Nagu ime kohe!"

Ühel viimaseist suvituspäevist, kui olime talurahvapoest ostudelt koju jõudnud, seisis Aadu häbelikult käed selja taga, kuni lõpuks kõne ja kingipakiga välja tuli: vanaemale kingitakse tänutäheks uus sõel selle vana eest, mis konnapüüdmiseks kasutatud sai.

Arusaadavalt on vanaema pisarateni liigutatud, sest nii väärikalt pole kindlasti veel kedagi konnapüüdmise eest auhinnatud, eriti mitte nii kena kolmeliikmelise meeskonna poolt. Ja seda ma ütlema ka ei hakanud, et mul siiski teine sõel kasutamiseks ikka köögis ka oli.

Teate, on olemas selline entsüklopeedia, kus on üles loetud kõiksugu tähtsad tegelased, leidurid ja rekordimehed raamatus „Kes on kes." Seal on neid, kes tõeliselt suuri ja tähtsaid asju on teinud, aga need ka, kes kõige kauem aega tantsumaratonis on vastu pidanud, kes kõige rohkem vorsti süüa jõudnud, kõige kiiremini ja enam õlut joonud, kes esmakordselt millegagi hakkama saanud ja muud sellised rekordid.

Kuna on üsna tõenäoline, et mina olen esimene vanaema, kes on konnapüüdmise eest autasustatud väärtusliku sõela annetamisega, siis on peagi oodata üldist tähelepanu ja ajakirjanike kokkuvoolu meie tagasihoidliku majakese ukse taha.

Rahvuslikust vaimust tiivustatuna olen siiski otsustanud sellest asjast teatada enne kõike oma emakeelseile ajalehtedele.

Sellepärast see lugu siin siis ongi.

Nalja

Kohtunik: „Ma otsustasin määrata teie naisele $300 kuus laste ülalpidamiseks. Mis on teil seepeale kosta?"

Lahutatud abielumees: „See on teist väga lahke, härra kohtunik. Kui mul võimalik on, siis katsun mõnikord omalt poolt nendele kah midagi anda."

Majaproua jutustab naabrinnale:

„Kujutle ometi! Minu juures käis üks tolmuimejate agent, kes oli nii häbematu, et tungis mulle kallale ja viis voodisse."

„Miks sa siis vastu ei hakanud?

„Ma ei saanud, mul ei olnud küünelakk veel kuivanud."